ANT

Terör Kanunu'nun Tam Metni

Haftalık Dergi • 7 Mart 1967 • Sayı: 10 • 125 Kuruş

ANAYASA

...VE GENE TERÖR

MAVİ DOSYAYI AÇIKLIYORUZ

HAFTANIN NOTLARI

TİP Lideri Aybar Meclis'te TİP'i kapatma tehditlerine "Hodri meydan!" diye karşı çıkarak iktidara gereken cevabı verdi

27 şubat

ANT için dâva

■ ANT'ın beşinci sayısında yayınlanan «Dünya Alkılıç'ın Beraatini İstiyor» başlıklı yazıdan dolayı dergimizin Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Doğan Özgüden hakkında Cumhuriyet Savcılığı tarafından Toplu Basın Mahkemesi'nde dâva açıldı. Savcı, Doğan Özgüden'in **«suçsuzluğu dünyanın en seçkin bilim adamlarınca, yurdumuzun hukuk otoritelerince de kabul edilen Şadi Alkılıç'ın haksız yere demir parmaklıklar arkasında yattığı, verilecek kararın sadece haklı ve mağdur olduğu bir dâvada Alkılıç'ın kurtuluşu ile değil, aynı zamanda Türk adalet tarihinin feci bir hatadan kurtulup kurtulmaması ile de ilgili bulunduğu»** şeklinde ifade kullanmak suretiyle henüz kesinleşmeyen mahkeme hükmü hakkında mütalâa serdettiğini ileri sürerek altı aya kadar hapsini istiyor. Duruşmaya 19 Nisan'da Toplu Basın Mahkemesi'nde başlanacaktır.

Montajcılar

■ **Kalkınma planı, 1967 yılında montaj sanayiinde yüzde 65 oranında yerli imalâta gidilmesini emrettiği halde özel sektör bu oranı gerçekleştiremediği gibi ithalâttan elde ettiği tatlı kârdan olmamak için ileride de yerli malzeme oranını arttırmayacağını açıkladı. Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile özel sektör arasında çıkan bu ihtilâf da, AP iktidarının ekonomik politikasının nasıl çıkmazda olduğunu bir kere daha gösterdi.**

28 şubat

İlaç ticareti

■ **Cumhuriyet Senatosu'nda Kontenjan Senatörü Enver Kök, doktorlarla ilâç fabrikatörlerinin ve eczacıların ortak hareket ederek bazı ilâçların sürümünü sağladıklarını ve halkın sağlığını tehlikeye düşürdüklerini açıkladı. Böylece, kapitalist düzenin sebep olduğu yeni bir menfaat kombinezonu daha ortaya konmuş oldu. Kök'ün açıklamasına göre, ilâç firmaları, hisse senetlerinin bir kısmını profesörlere, hastane hekimlerine, iktisadi devlet teşekküllerinde çalışan hekimlere para almadan vererek ortak yapmaktadır. Bu menfaat kombinezonun arkasında ise, Türkiye'yi bir ilâç sömürgesi haline getiren yabancı ilâç firmaları vardır.**

Katmerli sömürme

■ Türkiye'nin ekonomik ve sosyal meseleleri üzerine sık sık fetva veren Amerikan Yardım Teşkilâtı AID'nin başkanı Grant Amerika'da eğitim görmüş Türk uzmanları için verilen bir yemekte konuşarak "işçilerin verimi artırılmadan ücretlerin arttırılmaması" gerektiğini söyledi. Bugüne kadar insanca yaşama şartlarını dahi temin edemeyen ücretlerle çalıştırılan Türk işçisi, Grant'ın tavsiyelerine uyulacak olursa, bundan böyle aynı ücretle daha fazla sömürülecek ve yabancı kapitalistlerle Türkiye'deki ortakları hesabına katmerli sömürme sağlanmış olacaktır. Bu, Amerikan usulü sömürmedir!.

1 mart

Yılan Avı!

■ C··nelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ın yeni bir «Cuma emirnamesi» Tercüman ve Dünya gazetelerinde yayınlandı. «İsth: 3593-1-66 Ykf. kod» numaralı em- · geçen yıl y··ınlandı··ı, ancak birinci cuma emirnamesi gibi basına bugünlerde *«hava yapmak» için* sızdırıldı··ı anlaşılıyor. Tural, bu emirnamesinde «Komünist yılanı görüldüğü her yerde ezilmelidir. Milletimizin var olması buna bağlıdır. Fakat bu yılan öyle taşla, sopa ile, dipçikle ezilir cinsten değildir» dedikten sonra yılan avının nasıl yapılacağını şöyle izah etmektedir: «Komünistler, mademki şahsın karnını devlet doyuruyor, o halde mal ve mülke ne lüzum var, demektedirler. Bu noktadan hareket ederek servet sahibi olanlara karşı malı olmayanları veya en az olanları kışkırtırlar. Halbuki insanlar, dünyaya çalışmak, kazanmak ve insan gibi yaşamak için gelmişlerdir. Bu yoldaki sözlere inanmamak ve bu cins propaganda yapanları derhal yakalayarak emniyet makamlarına teslim etmek herkes için b· vatan vazifesidir.» Tural'ın birinci cuma emirnamesinde «komünist ihtilâli hazırlığı»ndan söz ettiği halde, bu emirnamede «komünizmi Türkiye'ye sokmamaktan» bahsetmesi, komünizmin Türkiye'ye girip girmediği hususunda tereddüt yarattı.

TURAL

2 mart

Sonun Başlangıcı

■ **Hindistan genel seçimlerinde Kongre Partisi büyük kayıplara uğradı. Ulusal parlamentoda yine çoğunluk sağlamakla beraber Kongre Partisi, eski milletvekillerinden dörtte birini kaybetmiş bulunuyor. Eski hükümet üyelerinden pek çoğu milletvekili dahi olamadılar. Eyaletlerin yarısında, mahalli meclis çoğunluklarını muhalif partiler kazandı. Kuzey eyaletlerinin bazılarında koyu sağcı partiler, güney eyaletlerinin bazılarında ise solcu partiler iktidara geldi. Kerala eyaleti seçimlerini, ezici çoğunlukla Komünist Partisi kazandı. Anayasa hükümleri gerekince, otomatik şekilde başbakanlığa geçmesi gereken Ulusal Parlamento Çoğunluk Grupu (yani Kongre Partisi Grupu) liderliği konusunda büyük mücadele başladı. Batılı kaynaklara inanmak gerekirse, böyle bir ortamda Hindistan'ın demokrasi tecrübesi** en fazla altı ay ya da bir yıl sürebilecektir. Bu tecrübede başarı sağlanamazsa, **Hindistan da bir askeri darbeye sahne olacaktır. Yardım ettiği her ülke gibi, Amerika'nın Hindistan'ı da karıştırmakta gecikmeyeceği «bilinen bir sır»dı. Hindistan'da askeri diktatörlükle dahi başarı kazanamayacak «kısa pantolonlu» Amerikan siyasetinin, en nihayet «tamamı komünistlerin eline geçmesin» diye bu ülkeyi parçalaması da uzak bir ihtimal değildir.**

Sayın Çetin Altan Milletvekili
Millet Meclisi ANKARA

Sevgili Çetin Altan Berabiciğim

Nasılsın iyimisin iyi olmanı ulu tanrıdan niyaz ederim. Abiciğim senin yazılarını bizim evsahibin oğlu şükrü okuduktan sonra okuyorum ama aradan 4,5 gün geçiyor tabi. Abiciğim son okuduğum yazılarında okudumki düşmanların sana ve senin gibi yazı yazanları allah korusun öldürecekmiş Abiciğim sonra telefonlarını dinliyorlarlarmış mektuplarını okuyorlarmış şükrü abi söyledi. Bunu açmaya uğraşmasınlar onun için zarfın üstüne yazıyorum. Abiciğim allah korusun ama senin kılına zarar gelse onu yapan yaptıran iflah olacağını ... padişahı olsa vucudu gene et olacak

■ *Anayasaya aykırı olarak özel mektupların polis tarafından açılması üzerine arkadaşımız Çetin Altan'a İstanbul'dan iktidar için utanç vesikası olacak bir mektup gelmiştir. Reşit Tenal adındaki genç, zarfın üzerine açık olarak yazdığı mektupta "Abiciğim, mektuplarını okuyorlarmış. Bunu açmaya uğraşmasınlar, onun için zarfın üstüne yazıyorum" demektedir. Sükan'ın polisleri acaba utanacaklar mı?*

Son seçimde partisine büyük oy kaybettiren Hindistan Başbakanı Bayan Gandi.

3 *mart*

Haile Selasiye

■ Habeşistan İmparatoru Haile Selasiye, Birleşik Amerika ve Sovyetler Birliği'nden sonra Türkiye'ye de resmi ziyarette bulundu. Ahalisinin çoğunluğu müslüman olan ve Somali'ye katılmak isteyen Ogaden sınır eyaletindeki ayaklanma dolayısıyla Habeşistan ile Somali arasında çıkan çatışmada destek sağlamak üzere geziye çıkmış olan Haile Selasiye, Türk devlet adamlarıyla yaptığı görüşmede Türkiye'nin desteği karşılığında Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakına muhalefet edeceğini söyledi. İkili görüşmelerin en yararlı yanı ise, Türkiye ile Habeşistan arasında imzalanan ticaret andlaşması oldu. Serbest döviz esasına göre imzalanan anlaşma gereğince Türkiye Habeşistan'a buzdolabı, çamaşır makinesi gibi montaj sanayii mamulleri ihraç edecektir.

Mahkûm oldu

■ **Bir süre önce Kirpi Dergisi'nde "Dostum Nâzım Hikmet" başlığıyla yayınlanan yazılarından dolayı Yazar Naci Sadullah Danış, komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla 1,5 yıl hapse mahkûm edildi. Derginin yazı işleri müdürü Kaya Çelikkanat da aynı şekilde 1,5 yıl hapse mahkûm oldu.**

4 *mart*

Faşizm ortamı

■ **Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu 41 asil ve 20 yedek üyesiyle Ankara'da toplandı. Toplantıyı bir konuşma ile açan Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, hükümetin getirmekte olduğu yeni tedbirler üzerinde durarak "Demirel Hükümeti faşizme ortam hazırlamaktadır. Sosyalizm akımının gittikçe güçlenmesi ve Amerikan emperyalizmine karşı halk yığınlarının duyduğu nefretin her gün artması, toprak ağalarını, komprador burjuvaziyi ve adamlarını telâşlandırmaktadır" dedi. Aybar, ayrıca ikili anlaşmalar ve komünizm tehlikesi iddiaları üzerinde durdu ve askeri gözlemci gönderilmesinin doğru olmadığını söyledi. TİP Genel Yönetim Kurulu çalışmalarına pazar günü de devam ederek bazı önemli kararlar aldı.**

Halk kaz mı?

■ Hükümetin yaptığı zincirleme zamlar mahalli idarelere de aksetti ve İstanbul Belediyesi Meclisi'nde zammı savunan AP'li bir üye "Kazı yolarken çıkacak sesi hesap ettik..." diyerek iktidarın halkı kaz yerine koyduğunu ortaya koydu. Bugün kaz yolanlar, Çetin Altan'ın dediği gibi, bir gün başlarında yolacak saç bulamayacaklardır.

5 *mart*

CHP'de çatışma

■ CHP Lideri İnönü, Ankara parti teşkilâtı yöneticileriyle yaptığı konuşmada Sekizler'e son defa uyarmada bulunarak "Doğru yolu anlamak istemeyenlere doğru yolu anlatma ve öğretme çaresinin bulunacağını" söyledi ve bütün CHP organları ile sorumluların vazifeye çağırdı. Buna karşılık Feyzioğlu ve Melen, genel merkezin kendileri hakkındaki suçlamalarına cevaben "CHP'yi Atatürk yolundan saptırıp bir sosyalist maceranın vasıtası yapmak çabasında olan bazı çevrelerin isnatlarını cevaplamağa mecburuz. CHP'yi bölmek, ya da kendi emellerinin gerçekleşmesine engel saydıkları kimseleri yıpratmak gayretinde olanların iftiralarını karşılıksız bırakmayacağız" diyerek İnönü'ye karşı direnmekten vazgeçmeyeceklerini gösterdiler. Sekizler Meclisi'ni çözümlemek üzere genel merkezin en kısa zamanda kurultayı toplantıya çağırması bekleniyor.

DİSK'e katıldı

■ **Turizm Sanayii Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası Taksim Belediye Gazinosu'nda kongresini yaparak Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na katılma kararı aldı.**

EN SON ÇIKAN PLAKLAR

SEVGİLİ OKURLAR, BU HAFTA YETERİ KADAR ÖFKELENMEDİĞİM İÇİN bir haftalık öfke yerine PLAK KAPLARI

ÇİZDİM - OĞUZ

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Utanç Tasarısı

İKTİDARIN Türkiye'yi ekonomik çıkmazlara sürüklemesine paralel olarak bir aydır sözü edilen Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı ilk defa bu sayısında ANT Dergisi tarafından açıklanmaktadır. Aşırı akımları önlemek maskesi altında ilerici düşünceyi ezmek ve devrimci hareketleri boğmak amacını taşıyan 16 maddelik bu sefil tasarı, Dinçer'in iddia ettiği gibi Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı değil, olsa olsa bir terör ve utanç belgesidir. Bırakın hukuk otoritesi olmayı, hukuk fakültesinde bir kaç yıl dirsek çürütmüş bir kimse, hattâ ve hattâ gazetelerin polis ve adliye haberlerine meraklı vasat bir vatandaş dahi, bu tasarının hukukla, adaletle hiçbir ilgisi olmadığını derhal takdir edecektir. Bu bir hukuk belgesi değil, en sağcı gazetelerin okuyucu mektupları sütunlarında dahi benzerini göremeyeceğiniz bir hezeyanlar manzumesidir. Bir Mussolini, bir Hitler, bir Salazar, bir Franco dahi cinnetin bu derecesine ulaşamamışlardır. Siyaset pazarındaki binbir transferde binbir yıkamadan geçmiş bir politikacı beyninin yarattığı bu tasarı, tek kelime ile bir istibdat fetvasıdır.

BU utanç tasarısının bugüne kadar açıklanmış olan kısımlarıyla dahi Türkiye'yi nasıl bir cadı kazanına döndüreceği bütün uyanık çevrelerde görülmekteydi. Nitekim bir dergide görüşlerini açıklayan Prof. Bahri Savcı, böyle bir tasarının her bakımdan anayasaya aykırı düşüceğini belirterek kanunlaşması halinde Türk Milleti'nin direnme hakkını kullanması gerekeceğini yazmış, diğer ilim adamları günlük gazetelerin sütunlarında tasarıya karşı çıkmıştır. TİP Lideri Aybar "Demirel Hükümeti'nin bu tedbirlerle faşizme ortam hazırladığını" söylemiş, CHP Lideri İnönü ise, "Çok dikkatli davranmamız gereken devreye giriyoruz. Önümüzdeki günlerde büyük tartışmalar, iç politika endişeleri ve bunlara karşı alınacak tedbirler üzerinde olacaktır" demiştir. Diğer muhalefet partileri de, bütçenin kapanış konuşmalarında bu terör tedbirlerinin karşısında olduklarını belirtmişlerdir. Tasarının ANT'ta açıklanan tam metni öğrenilince, demokratik rejim üzerindeki endişeler herhalde bir kat daha artacak ve demokratik kuvvetler anayasa cephesinde daha sıkı şekilde saf tutmak zorunda kalacaklardır. Zira bir Mahmut Makal'ın UNESCO'nun yayın organı tarafından "örnek insan" olarak gösterilmesine dahi tahammül edemeyen ve devletin resmi ajansında Türklüğün bu başarısını karalamak gayretine kapışan bir iktidarın elinde böyle bir terör kanununun nasıl uygulanacağını tahmin etmek için kâhin olmağa lüzum yoktur.

EVET, önceki yazılarımızda da belirttiğimiz gibi bugün cepheler belli olmuştur. Bir tarafta Amerika'nın, egemen sınıfların, komprador kapitalistlerin, toprak ağalarının ve aracıların desteğiyle ayakta duran ve Demirel - Sunay - Tural triumvirasında iktidarın demir üçgenini kuran AP, öte tarafta ise anayasanın asgari müştereklerinde birleşen muhalefet partileri, devrimci sendikalar, gençlik kuruluşları, meslek kuruluşları, bilim adamları, sanatçılar ve ilerici basın vardır. Son zamlarla bir kat daha ezilen emekçi Türk halkı vardır. Anayasayı yaratan ve onun başlıca uyanık bekçisi olan kuvvetler vardır. Çıkarcılar cephesiyle anayasa cephesi karşı karşıyadır. Bu iki cephe arasındaki mücadelede zafer daima ikinciden yana olmuştur. Bu defa da öyle olacaktır. Bu tarihi gerçeği değiştirmeğe, Dinçer adındaki transfer politikacısının mavi dosyalarda gizlenen terör hükümleri yetmeyecektir. Ve bu hükümler sonunda, onları hazırlayanları kahredecektir!

Demirel de terör yolunu seçiyor...

MAVİ DOSYA VEYA TERÖR TASARISI!

27 Mayıs'tan önce DP iktidarının giriştiği anayasa dışı teşebbüsler karşısında Meclis kürsüsüne çıkarak «Sizi ben bile kurtaramam» diyen muhalefet lideri İnönü geçtiğimiz pazartesi günü yine Meclis kürsüsündeydi ve «Şimdi Temel Hak ve Hürriyetler Devri'ni bekliyoruz. Bu rejim birdenbire gelmiyor, bir iki seneden beri geniş ölçüde rağbet gören azgın dernekler ve saldırılar devrinden sonra geliyor. Korkarım ki, azgın sağcı derneklerin arzularını kolaylaştırmak için geliyor. Bunların yanlış ve kökünden zararlı, telâşlı tedbirler olduğunu söylemeye mecburum...» diyerek AP iktidarını son defa uyarıyordu.

Demirel - Tural ikilisinin anayasa dışı çıkışlarına karşı en cesur direnmeyi göstermiş olan TİP Lideri Mehmet Ali Aybar ise, aynı oturumda TİP'i kapatma tehditleri karşısında şöyle haykırıyordu:

«Oturduğu koltuğun sorumluluğunu idrakten âciz bir kişi, bizler için *Moskovadan emir alırlar* demiştir. Bu sözleri sahibinin yüzüne bir tokat gibi çarparım. TİP'nin yöneticileri kimseden emir alacak tıynette olmadıklarını, ömürleri boyunca ispat etmişlerdir. Ama kamuoyunun, daha dün denecek kadar kısa bir zamandan beri tanımaya çalıştığı bazı kişiler hakkında aynı hüküm verilemez. Kâr-ü kisp peşinde olanların, neyi, ne zaman, kime satacakları belli olmaz.

TİP'i kapatacaklarmış! Kimin haddine! Faşizm geçmeyecektir baylar! Anayasayı koruyan kuvvetler sizden kat kat güçlüdür. Akıllar başlara devşirilmelidir. TİP'i kapatacaklarmış! Hodri meydan!»

Bütçe görüşmelerinin kapanış konuşmalarında öteki muhalefet partilerinin sözcüleri de Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu tasarısına şiddetle karşı çıkıyorlardı.

■ *Mavi dosyadaki Terör Tasarısı*

MUHALEFETİN ilk defa AP iktidarına karşı tek cephe halinde birleşmesine sebep olan "Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı" adındaki terör tasarısı bir süreden beri Adalet Bakanlığı'nda bir mavi dosya içinde gizleniyor ve üzerinde son rötuşlar yapılıyordu. Bu konuda, tasarının isim babası ve hazırlayıcısı Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in bir süre önce basına yaptığı açıklamalardan fazla bir şey bilinmiyordu. Bilinen tek şey varsa, o da, Menderes'in tahkikat komisyonu tecrübesinden sonra ilk defa Türkiye'de yeni bir terör devri açmak için bu tasarının kısa zamanda kanunlaşmak üzere Meclis'e sevkedileceği idi. Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in adalet hesabına yüzkarası olan bu eseri, hiçbir bilim adamına ve hukuk otoritesine danışılmadan bir kaç ağır ceza yargıcı ile görüşülerek hazırlanmıştı.

Demokrasinin üzerinde demoklesin kılıcı gibi duran ve halkoyundan büyük bir dikkatle gizlenen bu tasarının tam metnini ilk defa ANT ele geçirmeğe muvaffak oldu. (Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısın'nın tam metni ve arkadaşımız ÇETİN ÖZEK'in tasarı üzerindeki incelemesi 10-11. sayfalarımızdadır.)

Tasarının metni incelendiği zaman açıkça görülecektir ki, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı, aslında temel hak ve hürriyetleri tahrip etmek, hattâ yok etmek amacını güden bir tasarıdır. AP'nin böyle bir tasarı getirmesi ise olağandır. Hattâ, eşyanın tabiatı gereğidir. Çünkü, AP sömürü düzenini yürütme ve çıkarını sürdürme zorunluğundadır. Bunun için de gerçekleri görenlere ve kendisine karşı duranlara baskı yapacak, düşünen insanları susturacak, ancak kendi çizgisi üzerinde söyleneceklere izin verecektir.

■ *Demirel terör için kimlere dayanıyor?*

DEMİREL, anayasa ile çelişen bu kanunu sadece kendi çoğunduğuna dayanarak çıkaramayacağını bildiği için, kendisine yardımcı güçler de aramış, "emir büyük yerden geliyor" derecesine "Millî Güvenlik Kurulu'nda da bu tasarının kanunlaşması için karar alındığını" yaymıştır. Millî Güvenlik Kurulu, cumhurbaşkanının başkanlığında toplandığı için, sorumsuz bir mevkide bulunan cumhurbaşkanının da, eğer Güvenlik Kurulu karar vermişse, sorumluluğu teşekkül edecektir.

Böyle bir kanunun çıkması, Demirel'in elinde çoğunluk bulunmasına rağmen güç olacaktır. Muhalefetin direnmesi karşısında AP gruplarındaki mutediller tereddüde düşmüşlerdir. Buna rağmen, bütçenin kapanış görüşmelerinde Başbakan Demirel AP Sözcüsü Aydın Yalçın, daha da cür'etli davranmışlar ve terör yolculuğuna devam edeceklerini göstermişlerdir.

Demirel triumviradan kuvvet alarak kanunu meclisten geçirdiği takdirde, bir çok direnmelerle karşılaşacaktır. Muhalefet partileri kanunu Anayasa Mahkemesi'ne götüreceklerdir. Basında, kamuoyunda, sendika ve gençlik kuruluşlarında, barolarda, sanat çevrelerinde direnmeler olacaktır. Ancak, Demirel'in bu kanundan umduğu sonuç gözdağı vermektir. Anayasa Mahkemesi'ne itiraz safhasında gözdağı vermek için bazı çabalamalar olacak, savcılar uygulamaya geçecek, elde edilen yargıçlar bazı kimseleri tutuklayacaktır. Kazanılan zamanı Demirel kendisi için kullanmaya çalışacaktır.

Esasen, Demirel, kanunu meclisten geçirmek için gerekli ortamı yaratmak üzere, memleketi bir kaosa sokmuştur. Devlet kesesinden paralar vererek komünizmle mücadele dernekleri kurdurmuş, öğrenci kuruluşlarını böldürmüş, 27 Mayıs devrimini küçük düşürmek için "Yassıada hâtıraları" yayınlattırmış, öğretmenleri meslekten attırmış, bakanlık emrine aldırmış, Genelkurmay Başkanı'na "komünizm tehlikesi"nden söz eden emirnameler çıkarttırmıştır.

Tural'ın "cuma emirnameleri" modası devam etmektedir. Tercüman ve Dünya gazetelerine geçen hafta yeni bir Cuma Emirnamesi sızdırılmıştır. Bundan maksat, Meclis'e gelecek Dinçer kanunu için hava yaratmak ve destek sağlamaktır.

Terör kanununu çıkartabilmek için Demirel'in hangi müesseselerle nasıl oynadığı artık kesinlikle anlaşılmıştır. Millî Güvenlik Kurulu, Genelkurmay Başkanı, düzmece dernekler bu kanunun çıkartılması için vasıta kılınmışlardır. Sunay'ın Demirel'i destekleyen demecinden sonra da triumvira, yeni üçlü yönetim tam mânasıyla teşekkül etmiştir.

Demirel de artık Menderes'in geçtiği geçitten geçecektir. Geçidin öte yanında ne olduğunu ise zaman gösterecektir...

Kale Temelleri

Refik Erduran

ÖMRÜMDE okuduğum en «sol» mısralar ne Nazım Hikmet'indi, ne de Mayakovski'nin. Amerikan ozanı Carl Sandburg'ün kaleminden çıkmış şu satırlardı:

«— Çekil, bu arazi benim.
— Nereden buldun?
— Babamdan kaldı.
— O nereden bulmuş?
— Döğüşerek almış.
— Öyleyse ben de döğüşerek senden alayım.»

Dünyadaki bütün devrimlerin, bütün kurtuluş savaşlarının, haksız imtiyazlara karşı irili ufaklı bütün başkaldırmaların temelindeki ahlâk görüşü bu altı satırın içine sığdırılmıştır.

Bu anahtarı kullanarak Çin'in büyük öfkesini de anlayabilirsiniz, sıkılmış yumruklarıyla bir kapalı kapının önünde duran tek bir delikanlının gözlerindeki isyanı da.

Ne var ki, o mısralarda bile haksız imtiyazların bugünkü sahiplerine aşırı kredi açılmış, gerçekler olduğundan daha az çirkin gösterilmiştir.

Zira o kişilerin atalarından pek azı imtiyazları döğüşerek almışlardır. Bugünkü imtiyaz kalelerinin büyük çoğunluğunun temelinde mertçe döğüşler değil, ihanetler, dolandırıcılıklar, çeşitli dalavereler ve rezillikler yatar.

Hele bizimki gibi, burjuvası bile burjuva olamamış topluluklarda...

Yukarıdaki satırların tersi diye de şu cümleyi gösterebiliriz:

«— Sizdekilerin sizde kalması ve torunlarımızın olabilmesi için mücadele ediniz.»

Haksız imtiyazların her ne pahasına olursa olsun yeni gelişmelere ve diri güçlere karşı savunulması yolundaki bütün direnişlerin özünde bulunan ahlâksızlık da o tek cümleye sığmıştır sanki.

Türkiye bugün şu iki tutumun arasında bir noktada, sallantıda. Eğer ikinci tutumun sahipleri tâvizsiz bencilliklerinde biraz daha direnmeğe çalışır, kör hırslarına biraz daha yenilirlerse, imtiyaz kalelerinin temelleri kazılmağa başlanacak.

O zaman burnunuzu tutun...

Ve seyredin gümbürtüyü.

● Hasan Dinçer'in politik karakterine ilk teşhisi koyan Menderes'tir...

POLİTİKA labirentlerinde dolaşırken, Bay Hasan Dinçer'in politik karakterine ilk teşhisi koyan sanırız ki, Adnan Menderes'tir. DP'nin sıkıştığı ve öteki partilerden takviye aradığı sıralarda - 1960'larda - CKMP'nin parçalanması için bir pazarlık söz konusu olduğu zaman, Menderes, Parkotel'de Bay Dinçer'le görüşmüştür. CKMP'den destek olarak Hasan Dinçer'in aracılığını bulmuştur. Bölükbaşı içerdedir. Bay Dinçer, partisinin başkanının hapisliğine oynamaktadır. Bereket, 27 Mayıs Devrimi tez yetişmiş, Bay Dinçer'in politik iflâsını geciktirmiştir: Menderes - Dinçer pazarlığı da bu kargaşalık içinde unutulmuştur.

da Başbakan yardımcılığına gelebilmiştir.

Bay Dinçer, İkinci koalisyon çekildikten, İsmet Paşa bağımsızlarla üçüncü koalisyonu kurduktan sonra, sadece milletvekili ve CKMP'nin başıdır. CKMP ise, gelişmek için bir gençlik aşısı çarelerini bulma bocalamasındadır. Bu arada Türkeş, CKMP'ye çengel atmıştır. Dinçer iki değil, bir kaç cami arasında binamaza dönmüştür. CKMP'de mi kalsın, CHP veya AP'ye mi girsin, politikayı mı bıraksın?

Yeniden bir pazarlık başlamıştır.

Çünkü Dinçer artık Ürgüplü kabinesinin Milli Savunma Bakanı'dır. Demirel'le hergün buluşabilmektedir. Bir pazarlığı kolayca becerecek olanaklar vardır elinde. Fakat ne de olsa, eski bir politikacıdır, pazarlığı o kabinede bulunan Seyfi Öztürk'e bırakmıştır. 1965 seçimleri yaklaşıyor. Bir partiden milletvekili olmak gerekli. Öyleyse en iyi oynanacak at AP'nin kıratıdır.

DİNÇER VE EŞİ OY KULLANIYOR

Hasan Dinçer adına ilkin 1946 seçimlerinden sonra rastlamaktayız. Gerçi Dinçer, birinci Partisi CHP'den ayrılmış, DP'ye geçmiş - hattâ bir süre genel yönetim kurulu üyeliği etmiş - Afyon'dan milletvekili seçilmiştir. DP patenti altında da Meclis'e girmiştir. Dinçer, o zamanın ateşli muhalefetini yapanlar, DP'yi CHP ile muvazaa yapmakla suçlayanlar arasındadır. 1950 seçimleri Bay Dinçer'i mebusluktan etmiştir. 1960'lara kadar da dışarda kalmıştır. Fakat Bölükbaşı'nın yanında, ikbalini ondan bekliyen bir politikacı kişiliğine bürünmüştür.

1960 Devrimi, Bölükbaşı'na da seçim şansı kazandırmıştır. Kurucu Meclis teşekkül ederken, CKMP'ye tanınan kontenjan kullanılırken, ahde vefa gösteren Bölükbaşı eski arkadaşları arasından Bay Dinçer'i de unutmamış, - Parkotel pazarlığını bilmezlikten gelmiş - onu Meclis'e sokmuştur.

Bölükbaşı partisi içinde tam egemenliğini kuramayınca, CKMP'de çözülmeler olmuş, Bölükbaşı ayrılmış ve parti Bay Dinçer'e kalmıştır. O zaman bu fırsattan yararlanmasını bilen Bay Dinçer, İkinci koalisyon'-

Her ikisi de kırata oynamışlardır.

CKMP'yi Türkeş'e bırakıp soluğu Öztürk'le birlikte AP'de almışlardır. Bunun mükâfatı olarak da, Demirelin ilk kabinesinde, Seyfi Öztürk yerinde - yani Ulaştırma Bakanı olarak - kalmış, Bay Dinçer'e ise Adalet Bakanlığı verilmiştir.

Hep ikbal merdivenine tırmanır, kırmızı plâkalı arabalara binerken, Bay Dinçer, kendini başarılı bir politikacı sanmakta, getirdiği tasarı ile de, bu başarısını kuvvetlendirdiğini düşünmektedir. Ama, gün böyle geçerken, gelecek neler, neler, neler getirir, kestirilemez.

Artık ok yaya girmiş, yay gerilmiş ve atılacaktır. Bunun elbette bir bedeli olacaktır. Bay Dinçer'in bundan sonra düşünmesi gereken de, bu *"bedel"*dir. Bunu artık kendisi nasıl öderse, öder...

Hasan Dinçer ve Ortamı

Çetin Altan

BAZI kişiler şunu bir türlü anlamak istemiyorlar:

— Konuştuğun kadar tenkide de uğrarsın...

Yahut konuşmazsın. Yahut tenkitlerin erişemiyeceği kadar aşamalı bir seviyede konuşursun.

Bizimkiler konuşmadan edemiyorlar... İsimleri, resimleri gazetelerde çıksın istiyorlar. Ve konuşuyorlar... Ancak konuşmaları aşamalı bir seviyede olamıyor. Ağızlarını açtıkları zaman çam üstüne çam deviriyorlar...

Haydi bu sefer tumturaklı tenkitler çıkıyor karşılarına. Öfkeleniyorlar ve:

— Bunları susturmak gerek, bunlar memleketi anarşiye götürüyor, bunların hesabına bakmalı diye tutturuyorlar...

Katiyen de tenkitçilere sinirlendikleri ölçüde kendi sözlerinin seviye derecesinden şüphe etmek geçmiyor akıllarından...

Gerçek bir demokraside böylelerinin karşısına önce kimin çıkması gerekir?

Hiç şüphesiz Adalet Bakanı'nın...

Adalet bakanları ise adalet adamı olmaktan çok politikacı olurlarsa o ülkede demokrasi yerine bir kakokrasi başlar...

Sokaktan adam kaldıran yakalanmaz, sokaktan adam kaldırana karşı çıkan yakalanır.

Birbirlerini gizli teşkilât kurmakla suçlayanlar görmezlikten gelinir, şairlerin yazarların bileklerine sarılınır...

Bir Adalet adamı her şeyden önce fikir özgürlüğünün tarihsel gelişmesini ve felsefesini iyi bilmeli, bu özgürlüğün tutuculuğa karşı çıkabilmek serbestisi olduğunu kavramalıdır...

Bugün ise Başbakan ile Adalet Bakanı, özgürlüğü kapitalizm dalkavukluğu çerçevesinde görmekte, demokrasiyi kapitalizmin eşdeyimi sanmaktadırlar...

Onlarca kim ki kapitalizme karşıdır, demokrasiye de karşıdır...

Oysa demokrasi zıt fikirler manzumesinin serbestçe kaynaştığı bir ortamdır.

Kapitalizmi savunanlarla kapitalizme karşı çıkanlar bir arada meydana getirirler demokrasiyi... Ve bu tartışmalarda jüri halktır.

Bizde ise jüri halktan önce kendisini dev aynasında görenler oluyor...

Onlar karar vermek istiyorlar fikirlerin geçerliliği ve geçmezliliği üzerinde... Ve ilkel bir eğilimle de kendilerini alkışlayanları geçerli, alkışlamayanları geçmez buluyorlar...

Adalet Bakanı da boyuna baş sallıyor onlara ve telefonlara yapışıp savcılara emir yağdırıyor:

— Şunlar şunlar hakkında derhal dâva açın...

— .....

— Efendim siz açın dâvayı...

— ...

— Arka arkaya açın dâvaları...

Bir Adalet Bakanı ki kendi görüşünü, kendi partisini, kendi iktidarını tenkit edenler hakkında dâva açtırmak yetkisine sahiptir, orada demokrasinin d'si bile yoktur.

Hasan Dinçer kaç yıl kalacaktır Adalet Bakanlığında... Haydi diyelim iki yıl... Ne olacaktır iki yıl sonra... İki yıl sonra gazeteler Adalet Bakanı zamanında emirle açılmış siyasi dâvaların toplamını incelemeye, yer değiştirmiş savcıların dökümünü yapmaya başlıyacaklardır... Ve Hasan Dinçer'in siyasi hayatı kesinkes sona erecektir...

En çoğundan iki yıl sürecek bir ikbal için insan siyasi hayatını ta kökünden baltalar mı?

Gerçek yazarların tutmadığı hangi siyasetçinin siyasi hayatı devam edebilmiştir?

Dört dörtlük bir adalet adamının ise yaşadığı sürece saf dışı bırakıldığı hiç görülmemiştir. Herkes her yerde saygı göstermiştir ona, hakkında olumlu incelemeler, kalacak yazılar yazılmıştır...

En çoğundan iki yıl sonra Hasan Dinçer için kim ne yazacak, kim hatırlayacaktır onu?..

Olsa olsa biz:

— Vaktiyle Hasan Dinçer diye biri vardı, sabah akşam telefona sarılır hakkımızda dâva açtırırdı... diye geçmişe mal olmuş anılarımızda değineceğiz adına.

İki yıla, bilemediniz beş yıla kadar kimbilir ne değişiklikler olacak Türkiye'de... Kalb krizinden ölenler, siyasetten vazgeçenler, parti değiştirenler...

O hengâme içinde Hasan Dinçer de unutulup kalacak bir köşede...

Şimdi nefes nefese çıkarmaya çalıştığı kanunlar da kaldırılacak, özgürlük de daha genişleyecek, halk da daha çok uyanacak...

Türkiye tekin bir yer değil... Bunu unutmamak gerek. En beklenmedik zamanda en akla gelmeyen şeyler olabilir bu ülkede...

O zaman politika icabı kendisini gerçeklerin rayından çıkarıp, küçük vadeye göre iş yapmaya kalkmış olanlar çok çabuk harcanırlar... Ve bir tek dost bulamazlar etraflarında.

Gelmiş geçmiş adalet bakanları arasında şimdi kaç tanesinin kapısını kaç kişi çalıyor?

Ama meselâ İmran Öktem, çoktan Türk Adalet tarihine bağdaş kurdu... Artık kimse onu oradan kımıldatamaz... Türkiye'de devirler ne kadar değişirse değişsin İmran Öktem daima saygıyla anılacaktır...

Hasan Dinçer gibi politikacılar bunu göremiyorlar... Gerçek bir adalet adamı olmak yerine, biraz daha koltukta oturmayı tercih ediyorlar...

Her şey her şeyi bir yerde öder...

Koltukta biraz daha fazla oturma çabası, bir daha oraya hiç oturamama sonucunu doğurur.

Hasan Dinçer de bunlardan biri olacak, siyasette harcanıp gidecek... Telefonla savcılara verdiği emirler ve Türk demokrasisini yok etmek için bilediği giyotin kendisini tarih önünde mahkûm olmaktan kurtaramayacak...

Kişilerin hırsı kendi çaplarından büyük olduğu zaman sonları daima hüsrandır.

İŞÇİ

■ *CIA'nın paralarından Türkiye'de hangi sendika yararlandı?*

İKİ yıl önce TİP aleyhinde hazırladığı *"teypli komplo"* fiyasko ile sonuçlanan Türk İş Genel Sekreteri Halil Tunç, geçen pazar İstanbul'da bir basın toplantısı yaparak yeni suçlamalarda bulundu. *"Çin'de Mao'nun Kızıl Muhafızlarla yaptığı tahribatı Türkiye'de de yapmak üzere DİSK'in TİP tarafından kurulduğu"* yolundaki isnadları savcılık tarafından ihbar sayılarak soruşturma açıldı ve Tunç böylece muhbirlik görevini yerine getirmiş oldu.

DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce ise Tunç'un suçlamalarını *"Türk İş'in artık gücünü yitirmiş bulunan yöneticileri ve onların dayandığı sömürücü ve emperyalist çevreler, yıkılışı belirliyen son çırpınışın histerisi içindedirler. Bu da göstermektedir ki, DİSK güçlüdür"* diye cavaplandırdı.

DİSK kurucularından Maden İş Sendikası Genel Sekreteri Ruhi Yumlu ise *"Grev kırıcısı Halil Tunç'u iddialarını ispata davet ediyoruz. Gelsin adalet önünde hesap versin"* diyerek Tunç'u mahkemeye verecek1erini açıkladı.

Öte yandan, Türk İş Konfederasyonu'nun Amerikan Hükümeti'nden AID kanalıyla yardım alması, Amerikan Casusluk Teşkilâtı CIA ile bazı işçi konfederasyonlarının işbirliği yapması günün konusu olmuştur.

23 Şubat tarihli Washington Post Gazetesi, yayınladığı bir haberde Uluslararası Petrol, Kimya ve Atom İşçileri Federasyonu'nun CIA'dan 350 Bin Dolar, yani 3,5 Milyon Lira aldığına dair bir iddia ileri sürülmektedir. Federasyonun yıllık bütçesinde yer alan 350 Bin Dolar'ın kaynağını genel sekreter Loyd A. Haskins açıklamaktan kaçınmaktadır. Haskins, bu paranın İndianapolis Midland Vakfı'ndanve Denver'deki Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Kuruluşu'ndan alındığını ileri sürmekteyse de, bu kuruluşların hesaplarında böyle bir kayda rastlanmamıştır. Ayrıca, federasyonun eski başkanı O. A. Knight'ın da CIA tarafından kurdurulan Philadelphia Hamilton Vakfı'ndan 25 Bin Dolar aldığı tesbit edilmiştir.

İsviçre Romande Radyo Haberler Servisi de 25 Şubat günü saat 11'deki yayınında Denver Gazetesi'ne atfen, Uluslararası Petrol İşçileri Sendikaları Federasyonu'nun CIA'dan para aldığını ve bu paraları özellikle Latin Amerika ve yakın doğudaki faaliyetleri için harcadıklarını açıklamıştır. Bu faaliyet sahası içine Türkiye de girmektedir.

Gerek Loyd Harkins, gerekse Knight, daha önce Türkiye'ye gelmişler ve bu federasyonun üyesi olan Türkiye Petrol, Kimya ve Atom Sanayii İşçileri Sendikası tarafından aşırı şekilde izaz ve ikram edilmişlerdir. Petrol İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir aynı zamanda bu federasyonun başkan vekilidir.

Türk İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar da, CIA'dan para alan federasyona bağlı Petrol İş Sendikası'nın genel sekreteridir.

HALİL TUNÇ
(Yeni tertipler peşinde)

İBRAHİM GÜZELCE
"Türk İş histeri içinde!"

EĞİTİM

■ *Makal'ın "örnek insan" gösterilmesi gericileri şoke etti*

AP iktidarının öğretmen kıyımı bütün şiddetiyle devam ederken arkadaşımız Mahmut Makal'ın UNESCO'ya bağlı Dünya Sağlık Teşkilâtı tarafından yayınlanan Sante du Monde Dergisi tarafından *"örnek insan"* olarak gösterilmesi gerici çevrelerde şok tesiri yapmıştır.

Amerika'daki Türk Profesörü Hüseyin Yılmaz ile birlikte *"örnek insan"* olarak gösterilen Mahmut Makal için Sante du Monde'da şöyle denilmektedir: *"Mahmut Makal tâviz kabul edecek adamlardan değildir, soğukkanlılık ve cesaretle söylemek istediğini söylemeğe, cehalete ve sefalete karşı mücadeleye devam etmektedir. Kendisi hâlâ yazmaktadır. Mahmut Makal en sert mücadele yolunu, zamanını, güvenini ve cesaretini, daha iyi bir dünya için genç öğrencilere vermek yolunu seçmiştir ve bundan pişman değildir."*

Bir süre önce AP iktidarı tarafından bakanlık emrine alınan Makal *"örnek insan"* olarak gösterilmesi üzerine şunları söyledi: *"Cumhurbaşkanı, Başbakan, Eğitim Bakanı dahil, bugün Türk yöneticilerine UNESCO'nun kararını ithaf ederim. Biz doğru yola ve Türk halkının eğitim ve kültür yoluyla aydınlanması ve kurtarılması için 20 yıl önce girdik. Çeşitli cumhurbaşkanları, başbakanlar, eğitim bakanları ve değişik iktidarlar gördüm bu devre içinde. Onların düştüğü çelişmelere düşmeden ve onların halktan yana olmayan davranışlarla bizi de çekmek istedikleri yanlış yollara hiçbir zaman sapmadan hak bellediğimiz yolda yürüdük ve yürüyoruz."*

Makal bugün Ankara'da eğitim ordusundan uzaklaştırılmış olarak beklemektedir. Ancak iktidarın bu yüzkızartıcı tutumu Makal'ı savaşından alakoyamayacaktır. Nitekim ANT'ta kalem mücadelesi yapan Makal, bu arada doğunun karakıştaki durumunu anlatan bir ropörtaj hazırlamıştır. Makal'ın ropörtajı önümüzdeki haftadan itibaren ANT'ta yayınlanmağa başlanacaktır.

Düşüş mü, Değişim mi?

OCAK ayı içinde, ikili anlaşmalarla ilgili olarak gensoru açılmasını isteyen MP önergesi görüşülürken, AP sözcüsü olarak konuşan Aydın Yalçın'ın söylediklerini o akşam radyonun Meclis saatında dinlerken yerimde duramamıştım. Olanlar Amerika Meclisinde oluyordu sanki. Amerika aleyhine girişimlerde bulunan bir başka ülkenin hükümetine karşı, ulusal çıkarları savunan yerli hükümeti tutuyordu Aydın Yalçın. «Ulusal çıkarları savunan yerli hükümeti eleştirmek vatan hainliğidir» demeğe getiriyordu. Bunda yerden göğe hakkı vardı. Ama bir koşulu eksikti haklılığının: Konuştuğu Meclis Amerika Meclisi değil Türk Meclisiydi. Savunduğu hükümet de ulusal çıkarları kovalayan Amerikan Hükümeti değil, Amerikalılarla yapılmış anlaşmaların ve Türkiye'de kurulmuş Amerikan üslerinin gerçek yüzünün ortaya çıkmasından yana olmayan Türk hükümeti idi. İş ters dönünce, vatan hainliği konuşmacının üstünde kalıyordu, karşıt düşüncedeki saylavlara göre.

«Amerika'sız ayakta duramayız, Amerika'sız olamayız, onsuz yaşayamayız» diye ter ter tepiniyordu Bay Yalçın.

Köle olarak gösteriyordu Türkiye'yi, köleliğe muhtaç gösteriyordu. Vaktiyle Amerikan mandasını isteyenler de «Amerika'sız yaşayamayız» diyorlardı. Sevr Anlaşmasına imza koyan Rıza Tevfik, «bizi silâh değil siyaset kurtarır» diyordu. Fakat, bir kurtuluş savaşı verildikten sonra, aradan da kırksekiz yıl geçtikten sonra böyle bir konuşmanın Mecliste yapılması, akıllara durgunluk veriyordu. Bu bir ihanet belgesiydi. Bu belgeden sonra artık Aydın Yalçın diye birisinin açık alınla bu topraklarda dolaşamaması gerekirdi. Ne var ki, aynı kişi son bütçe görüşmelerinde yine AP adına Meclis kürsüsüne çıkabildi. Millet parasıyla millet okullarında okuyup prof.luğa kadar yükselen bir insanın bu düşüşü bizleri kendi kişiliği adına da üzmektedir. Siyasetin içine sokulunca hemen aklını yiyememeli bir insan. Siyasetin insanı insanlıktan çıkardığını düşünürdük ama böyle korkunç bir düşüşle olacağını sanmazdık doğrusu..

Camus'nun Düşüş'ünü bırakıp Kafkanın Değişimi'ni düşünüyorum. Hiç birisiyle uyuşmuyor Bay Yalçın'ın durumu. Düşüş ve Değişim'den öte büyük bir hastalıktır bu. Kurtuluş da olanaksızdır bu hastalıktan. Tevekkeli, boşuna mikropsuz hastalık dememiş siyaset için, rahmetli Sait Faik. Aydın Yalçın'ın bu düşüşünde, dolarını yediği Amerika kadar belki yönetim kurulları üyelikleri yoluyla parasını yediği yerli kapitalist kuruluşların da rolü büyüktür. Ne var ki, bunların daha üstünde, Bay Yalçın'ı bu duruma düşüren, bir büyüklük hastalığıdır, bu mikropsuz hastalıktır. Lafonten'in Kurbağası da diyebiliriz ona, yekine yekine öküz olmak isteyen.

Eski Forum'cu dostlarından Turhan Feyzioğlu ondan çok önce siyasete atılıp ün yapmıştı. Hürriyet ve sonra Yeni Türkiye Partisi'nin gelişmemesi Yalçın'ın canını sıkıyordu. Oysa gözü hükümetin en baş koltuğundaydı. Sounda en kısa ve en kolay yoldan Meclis'e girdi. Artık kişilik falan düşündüğü yoktu. Yağ mı kıl mı ne çekilecekse istenilen şekilde çekecekti. Nitekim son çekişi de bu ikili anlaşmalar ve üsler konusunda oldu. Ama, eski hikâyede olduğu gibi, bu gidişle Yalçın bakan olsa da, düştüğü yerden kalkıp istenilen adam olamaz..

1950 - 60 arasındaki konuşmalarını düşünüyorum, bir bağ kuramıyorum yeni davranışlarıyla onlar arasında,. «57 seçimlerini tarihsel bir gelişimin sonucu olarak kaybedecekler, kaybetmedikleri takdirde memleket uçuruma gider» derdi. Şimdi durum daha mı başka Bay Yalçın?

Vaktiyle Forum'daki yazıları dolayısıyle eğitim bakanları çağırırdı kendisini. Siyaset yapıyorsunuz, derlerdi. Özellikle 1955 lerde dayatırdı onlara. «Siyaset bizim mevzuumuz, fakat metodumuz ayrı» derdi. «Metodumuz sizden farklı» derdi. Bu baskıların «Başvekil'den geldiğini» söylerdi. Ve mektuplarında, kendisi için hürriyet meselesinin ekmekten de, meslekten de herşeyden de önce geldiğini kabul ettiğini yazardı. «Hürriyeti biz okumuşlar istemezsek ve direnmezsek, başka kim isteyecek?» derdi.

Söyleyecek şey çok ama kısa keserek soruyorum Bay Yalçın'a:

«Şimdi hür müsün, konuşmaların gerçekten Türkiye'nin ve senin hürriyetini sağlama doğrultusunda konuşmalar mıdır? İnanıyor musun söylediklerine? Yoksa artık ekmek, meslek, para, politikada koltuk kapmak öne mi geçti?..»

MAHMUT MAKAL

Komünist Olmasın?

Tural'ın «Cuma Emirnamesi»nden:

Komünist yılanı görüldüğü her yerde ezilmelidir. Fakat bu yılan öyle taşla, sopa ile, dipçikle ezilir cinsten değildir!

DÜNYA
(2 Mart 1967)

★

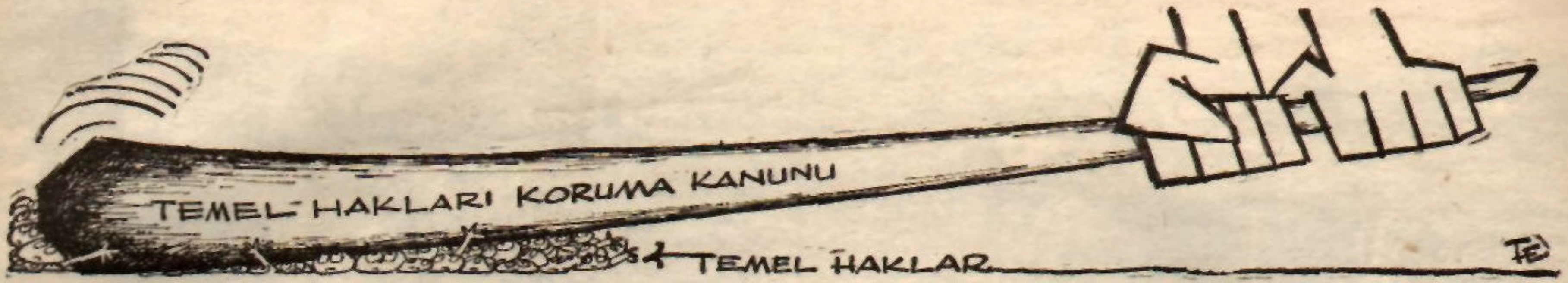
Kartal'da 2,5 metre boyunda bir piton yılanı kafesten kaçtı. Bir iş adamının kurduğu özel hayvanat bahçesinden kaçan ve sardığı zaman bir insanı öldürebilecek güçteki hayvan aranıyor.

MİLLİYET
(4 Mart 1967)

★

Aman dikkat! Sakın bu yılan komünist yılanı olmasın... Baksanız a, hem de iş adamına karşı gelmiş! Taşla, sopa ile, dipçikle ezilemiyeceğine göre, bütün Kartal'lıların hayatı tehlikede demektir.

Ferruh Doğan

Hükümet Darbesi!..

ZAMLAR VE VERGİ ADALETİ

Prof. SADUN AREN

A. P. Hükûmetinin son sıralarda, bütçe açığını kapatmak gerekçesiyle, akaryakıt ve ithalât vergileriyle tekel maddelerine zamlar yapması vergi adaleti konusunu ön plana çıkarmış ve Meclis'te olduğu kadar, kamuoyunda da tartışmalara yol açmıştır.

■ *Vergi adaleti bir sistem meselesidir.*

Vergi adaleti konusunu, içinde bulunduğumuz ekonomik sistemden tecrit ederek tartışmaya imkân yoktur. Çünkü mevcut iktisat sisteminin belli bir sosyal adalet anlayışı ve buna tekabül eden bir gelir dağıtımı mekanizması vardır. Vergicilik, gayet tabiidir ki, sistemin bu suretle yaratmış olduğu gelir dağılımını kökünden değiştirecek bir nitelikte olamaz. En çok, sistemin yarattığı adaletsizlikte ufak tefek iyileştirmeler yapabilir.

Ancak bu konuda da fazla ümitli olmamak gerekir. Çünkü gelirlerinin çok büyük bir kısmını yeni yatırımlara ayırabilecek kadar zengin kimselerin - kapitalist sınıfın - vergi almak suretiyle istihlâklerini kısmak mümkün değildir. Bu sınıfa mensup kimseler, nekadar ağır bir şekilde vergilendirilirlerse vergilendirilsinler, bunu istihlâklerini değil, fakat yatırımlarını kısarak öderler. Bu insan davranışları üzerinde yapılan müşahadelerin ortaya koyduğu bir gerçektir.

Diğer taraftan vergi, ancak istihlâki kısabildiği ölçüde bir adalet sağlama vasıtası niteliğini kazanır. Bu şekilde düşünüldüğünde, kapitalist toplumlarda, kapitalist sınıfı gerçekten vergilemeye (yani istihlâklerini kısmaya) imkân yoktur.

■ *Zenginleri vergilemek özel sektörcülükle çatışır.*

TÜRKİYE gibi, ilkel sermaye terakümü safhasında olan memleketlerde, eğer kalkınma özel sektör eliyle yürütülecekse, zenginleri vergilemek sistemle de çatışır. Bu noktanın açık bir şekilde ortaya konulması lâzımdır.

Bilindiği gibi özel sektör eliyle - yani kapitalist yoldan - kalkınmak, şahısların veya şirketlerin, memleketin kalkınması için gerekli büyük fabrika ve benzeri tesisleri kurmaları suretiyle sağlanır. Ancak bu işler büyük sermaye sahibi olmayı gerektirdiğinden, Hükümetlerin temel görevi, bu işlere girişecek kimseleri desteklemek ve onlara gerekli sermayeyi temin etmeleri için imkânlar hazırlamaktır. Bunun çeşitli yolları vardır. Başlıcaları, ucuz kredi sağlamak, bol döviz tahsisleri yapmak, ve aşırı kârlar elde etmelerini teminat altına almaktır.

Hal böyle iken, yani Hükûmet bir taraftan kapitalist sınıfı daha da zengin etmeğe çalışırken, diğer taraftan da aynı sınıfı, siz zenginsiniz diye, ağır şekilde vergilendirmesi, gerçekten büyük bir mantık çelişmesi olurdu. Fakat, mantık çelişmesini bir tarafa bırakalım, böyle bir hareket asıl, sistemle çelişir, yani özel sektör eliyle kalkınmayı köstekler.

■ *Adalet Partisi iktidarı vergi adaletini sağlayamaz.*

ADALET Partisi, iktisadî görüşü itibariyle, özel sektörü esas almıştır. Bir sermayedar sınıfın eliyle memleketi kalkındırmak sevdasındadır. Bu görüşün tabiî bir sonucu olarak, sermayedar sınıfı ağır şekilde, yani vergi adaletinin icablarına göre, vergilemez, vergiliyemez. Bu konuda görünüşe de aldanmamalıdır. Örneğin, bugün gelir vergisi oranı, 1 milyon liranın üstünde % 60'tır, Yani yılda 1 milyon lira kazanan bir kimse bunun 600 bin lirasını gelir vergisi olarak devlete vermek mecburiyetindedir. Bu azımsanmıyacak bir orandır. Ancak, bu görünüş ile hüküm vermek yanıltıcıdır.

Bir kere, kaçakçılık hesaba katılmalıdır. Dünyanın her yerinde vergi kaçakçılığı, özel sektörün önemli bir çaba alanıdır. Fakat asıl önemli husus, özel sektöre, yukarda değindiğimiz çeşitli yollarla sağlanan havadan kazançlardır. Ödenen vergiler bu gibi kazançlarla mukayese edilerek değerlendirilince, çok defa, bu sektörün vergi ödemediği sonucu çıkar.

■ *A.P. iktidarı vergi adaletsizliği yapmak zorundadır.*

TÜRKİYE'deki özel sektörcü A.P. hükümeti elinde vergicilik, gelir dağılımındaki adaletsizliği hafifletmek şöyle dursun, tersine daha artırmak zorundadır. Gerçekten, özel sektörcü Hükümet, özel sektörün de iştirâk etmesi lâzım gelen ve en çok onların yararlandıkları yol, baraj, enerji santralı gibi altyapı tesislerini, büyük yükü emekçi halka yüklenen vasıtalı vergilerle finanse eder. Son vergi zamlarının hepsinin bu nitelikte olması, elbette ki bir tesadüf değildir. A.P. Hükümeti, bu zamları, siyasî bakımdan istemeyerek, fakat sermayedarlardan yana mahiyetine sadakatı gereği yapmak zorunda kalmıştır.

Bütün bu sebeplerden ötürü, vergi adaleti iktisadî sistemden ayrı olarak düşünülemez. Ve diğer birçok meselelerimiz gibi, vergi adaleti de, ancak soyalizme giden bir kalkınma yoluna girmekle çözüme kavuşabilir.

Röportaj : YAŞAR KEMAL

Fotoğraflar : HALÛK TANSUĞ

Kuşlar yuvalarını nasıl yapar, hiç gördün mü kardaş? Kırlangıç nasıl yapar yuvayı? Hiç gördün mü kardeş? Çamur sıvayı sıvayı yapar kardeş, hiç gördün mü? İncecik incecik çöpler.. Tüyler, zerrecik çamurlar. İşte biz böyle yaptık bu gecekonduyu. Beş kere başımıza yıktılar, beş kere gene yaptık. Kırlangıçlar gibi.»

«Dünyanın en güzel yaratığı yuva yapan kırlangıçtır. Kırlangıç uzun bir çabadan yuvasını bitirince sevincine bir diyecek yoktur. Böylesine sevinen bir yaratık dünyaya ne gelmiş, ne de gelir. Bıcırdıyarak yuvanın dört bir yanında döner durur. Sevinçten deli olur. Onu seyreyleyen insan da sevinir, mutlu olur. Gece, gecekonduyu yapmaya başlayan, sabahleyin bitiren insanın da sevinci öyledir.»

«Gecekonduyu yaparken bu yamaca ağaç gerek dedim. İki buçuk lira kazanıyordum balıktan o zamanlar. Fidanları iki buçuk liraya aldım. On yılda zengin çocuğu büyütür gibi büyüttüm. Bir kayısı oldu, kayısı derim sana. Nah böyle böyle.»

«İşte dün gece, bu ağaçlara vurdum baltayı. Kolumu kesiyor gibi, gözümü oyuyorlar gibi, ciğerimi parçalıyorlar gibi tekmil bedenim acıdı.»

«Şu Recep var ya, şu Recep.. Bu Recep olmasa kıyamet kopsaydı, ölseydim bile ağacı kesmezdim. Dün gece bir bora, fırtına, kar.. Ne kadar soğuk varsa içerde.. Ne kadar yağmur yaş varsa içerde. Recep hastalanmasın mı? Çocuk donuyor, hepimiz donuyoruz. Baktın mı çocuk dayanamayacak, ölecek.. Soğuk arttıkça artıyor, Recep çığlık çığlığa. İnandım ki Recep ölecek. Aldım baltayı elime yanaştım kaysılara.. Kökünden kestim. Keserken az daha yüreğim durup ölecektim. Recep kurtuldu. Ölümümü isterdim de kayıslarımın kesilmesini istmezdim.»

«Sorma kardeş sorma, görüyorsun ya halimizi. Gecekondu hayatı it hayatı. Geçende Kâzım Ağabey ölü bulundu kondusunda. Sıçanlar tekmil yemişler Kâzım Ağabeyi. Sen balıkçı Kâzım'ı tanırsın..»

«Tanırım.» dedim.

Menekşe gecekondularından Paşa Ahmet konuşuyordu. Balıkçıydı. Menekşe'de on beş yıldır balıkçılık ırgatlığı yapıyor, günde ancak beş altı lira kazanıyordu. Bekârdı. Ağabeyinin evinde kalıyordu. Ağabeyi de bir işçiydi. Yakışıklı, cin gibi zeki, her şeyi bilen anlayan bir kişiydi ama, kader bütün ırgatlar gibi onun da boynuna vurmuştu. Yıllar yılı yetiştirdiği ağaçlarının yerinde kanayan bir ağaç kökü duruyordu. İnsan, yüreği paralanmadan oraya bakamaz.

«Paşa Ahmet» dedim, **«ben mezarlık röportajı yapıyorum. Gel seninle mezarlığa gidelim de orada konuş.. Ne diyeceksin bakayım..»**

Paşa Ahmet:

«Biliyorum,» diye güldü. **«Diyorsun ki, bir onların mezarlarına bak, bir de senin evine bak. Öyle değil mi?»**

«Öyle.»

«Ben onların mezarlarını gördüm. Biliyorum. Her birisi bir apartıman kadar var. Som mermerden. Öyle değil mi?»

«Öyle.»

«Bir tek mezarı, bizim gecekondu mahallesini taşıyla toprağıyla satın alır. Öyle değil mi?»

«Taşıyla toprağıyla, adamıyla satın alır.»

«Bir tek mezarın bakımı bizim evi bir yıl geçindirir, öyle değil mi?»
«Öyle.»

Bu sefer ben başladım.. Onların mezarlıkları asfalt, senin gecekondunda gıtlağa kadar çamura batarsın.. Onların mezarları şıkır şıkır ışık içinde.. Senin gecekondunda ışık yoktur. Onların mezarlıklarının çeşmelerinden gürül gürül su akar, senin gecekondu mahallende su kuyruğu beş yüz metreyi bulur. Susuzluktan yanar, kavrulursun.. Onların ölüleri yaşıyor, sen ölüsün.

«Öyleyse niçin gideyim de derdimi tazeleyeyim. Ben mezarlığa gitmem. Derdimi, bir iken bin etmem..»

Kahveye indik.. Kahvede de Kâzımın ölümünü anlattılar. Ölüsü beş gün sonra bulunmuş. Sıçanlar yemiş ağzını gözünü..

Bir balıkçı:

«Bembeyaz kemik kalmıştı Kâzım'ın yüzü.. Vay Kâzım,» dedi.

Başka bir balıkçı:

«Böyle yaşamak da, böyle ölüm de batsın..» dedi.

Kâzım'ın öldüğü kulübeye götürdüler beni.

Bir buçuk metre uzunluğunda, bir metre genişliğinde sandıklardan, tenekelerden yapılmış bir gecekonduydu. Burada yaşanamazdı. Ancak sıçana yene yene ölünürdü. Kâzımı bilirim, ne de hoş, şakacı, candan bir adamdı. Allah rahmet eylesin.

Paşa Ahmet'in evi sanki Kâzım'ın kulübesinden çok mu iyi? Biriketten yapılmış bir gözcük bir oda.. Sıvanmamış.. Üstü akıyor. Habire içeriye şıp şıp diye su damlıyor. Her bir yer yaş, çamur içinde.. Recep gene hasta olacak bu gidişle, Paşa Ahmet bir ağaç daha kesecek.. Sonra, sonra ağaçlar bitecek, Recep gene hasta olacak.. Evin içi çamur, çamur deryası.. Recep ne yapsın hastalanmasın da. Buna canı mı dayanır!

Kahvedekilere:

«Haydi sizi mezarlığa götüreyim,» dedim.

«Ne yapacağız biz orada?» diye sordular.

«Göreceksiniz. Gözünüz mezar görsün.. Bir mezar, bir mezar ki, mezar derim size.. Bir mezar ki her birisi. Gelin de görün.. Buradan bir otomobile bineriz..»

Balandıra ballandıra mezarları anlattım.

Oradan yaşlı bir balıkçı atıldı:

«Daha fazla anlatma, bak, hemen ölürüm,» dedi.

«Ölürsün ama, seni oraya gömmez-

Bir tek mezar: 1.000.000 lira

ler,» dedim. «Boşuna zahmet etme. Ölme.»

Hep bir ağızdan:

«Bizi götürme, biz o sarayları biliyoruz,» dediler. «İstersen sana bir bir anlatalım.»

Oradan Yenikapı gecekondularına gittim.. Buradakiler bir beter gecekondular. Uzun, çok uzun boylu birisini yakaladım.

«Adın ne?» diye sordum.

«Uzun Süleyman,» dedi. Sonra da ekledi, «sen gazetecisin değil mi? Fotoğraf çekip, bizim gecekonduları millete anlatıp da bize acındıracaksın değil mi? Boşuna zahmet. Onlar bize acımazlar. Boş ver, zahmet etme. Çok fotoğraf çektiler buradan. Bir şeye yaramadığı gibi.. Sizin fotoğraflara kızıp bizim evleri yıkıyorlar. Boş ver kardaş.. Ben her yıl bir gecekondu yaparım, her yıl yıkarlar. Bu yıl bir tane daha yaptırdım.»

«Kaç lira gitti?»

«Sorma sorma, battım, mahvoldum.. On beş yılda ödeyemem borcunu. Bu sefer ki gecekonduya çok, çoooook para gitti. Üstelik de komşular çok yardım ettiler.»

«Ne kadar para gitti? Kaç lira?»

«Sorma dedim ya.. Belim bıkınım kırıldı. Çok gitti, çok. Bir ömür boyu çalışsam ödeyemem.»

«Yahu Süleyman ağa boyuna çok gitti, çok gitti, diyorsun. Söyle kaç lira gitti.»

Süleyman Ağanın başı övüngen, muzaffer bir kumandanın başı gibi dikildi.

«Bu sefer çok para harcadım ama, helâl olsun. Bir ev oldu ki oturmalara seza. Bir ev ki ev derim sana.. Bir ev ki tam bir buçuk boyum gelir.. Tam 1200 Türk lirası sarfettim.. Tam 1200.. Bin iki yüz ama, battım.. Battım ama, bir ev oldu ki...»

«Çok para,» dedim.

Süleyman'ın gözleri parladı.

«Çok ki, ne çok.. Ama canım sağ olsun, on yıl, on beş yılda da olsa çalışır ödeşirim.. Ama ne ev görmelere seza.. Gel de gör..»

Elimden tuttu, beni evine götürdü. Kapıdan iki büklüm olaraktan içeriye girdim. Büzülerek oturdum.

Süleyma, boyuna:

«Nasıl ev, nasıl ev?» diye soruyor, ben de:

«Güzel güzel, diyordum.. «Oturmalara seza..»

«Çok para verdim, bir etek para verdim ama, bir ev sahibi de oldum. Eğer yıkmazlarsa..»

«Süleyman Ağa..»

«Buyurun beyim..»

«Bir zengin mezarı kaça çıkar, biliyor musun?»

«Bilirem.»
«Kaç lira?»

Düşünmeden hemen karşılık verdi. Kendinden emin.

«Yirmi beş lira..

«Sen deli misin.. Bir zengin mezarının bir tek çiçeği yirmi beş liradır..»
«Elli lira..»

Ben güldüm. Süleyman alındı..

«Haydi haydi.. yetmiş beş lira olsun.. Daha fazla da olur mu bir mezar.»

Süleyman ağayı kırmamak gerek. Söylesem de zaten inanmaz ya..

«Doğrusun,» dedim.. «Olsa olsa yetmiş beş lira..»

«Vay, yezitler, demek yetmiş beş liraya bir mezar yapıyorlar? Bir etek para. Bu zenginlerde de hiç merhamet yok.. Yetmiş beş lira bana üç ay yeter. Hiç merhamet yok.»
«Yok,» dedim, ondan ayrıldım.

Sonra oradan gurbetçiler kahvesine vurdum. İçeriye girdim. İçerisi tıklım tıklım.

«Size bir işim düştü,» dedim.

«Ne işi...?»

Hemen ayağa kalkıp başıma biriktiler..

«Gündelik ne kadar..»

«Gündelik falan yok. Sizi mezarlığa götürüp, size mezarları göstereceğim..»

Birisi, genç bir adam atıldı:
«Ne varmış mezarlıklarda?»

«Çok güzel mezarlar var, gidin de gözünüz bir mezar görsün,» dedim.

«Biz mezar falan istemeyiz. Görmek de istemeyiz. Bir iş olsa..»

«Ama mermerden, som mermerden, saray gibi mezarlar.. Görülmeğe değer.»
«Niye bizi götürmek istiyorsun?»

Oturdum, derdimi uzun uzun anlattım, saydım döktüm.
Uzun uzun aralarında müzakere ettiler:

«İçinde bir hükmet işi yok ya,» dediler.

«Yok,» dedim.

Gözü açık bir tanesi:

«Bizi mezarlığa götürüyorsun ama, her birimize birer paket sigara al hiç olmazsa,» dedi.
«Olur. alalım,» dedim.

Bir minübüse doluştuk Edirnekapı şehitliğine gittik.

Bayburt'lu:

«Ule, ule, ule,» diye bir şaşkınlık çığlığı kopardı ilk olaraktan.
«Ule, ule, ule! bu mezarlık değil, bu bir memleket kadar var. İstanbul'dan büyük.»

Sivas'lı:

«Vay babo vay, ocağın bata.. Bunların her birisi yüz liraya bile çıkmaz. Her bir mezar yüz elli lira eder.. Vay babo vay..»

Malatya'lı:

«Şu yollara bak gardaş, ne yollar, bal dök de yala..»

Tunceli'li:

«Olacak gibi değil.. Heriflerin mezarları da mezar.. Adam ölünce böyle ölmeli. Ölünce burada yatmalı.. Böyle yerde yatmalı ki adam, işte ona ölüm demeliyim. Bizimkisi it ölümü ağam, it ölümü..»

Güney Anadolu'dan kopup gelmiş yaşlı ırgat:

«Aboooooooooooovvv....» diyordu da başka bir şey demiyordu.

«Mezar değil bunlar kardaş.. Mezar mı bunlar? Vallaha değil.. Her birisi peri padişahının sarayı... Ule, ule, ule! Ocağın bata ha!»

Diyarbakı'lı yaşlı işçi bir mezar taşına çökmüş yorgun, hiç konuşmuyordu.

«Sen ne diyorsun ağam?» diye sordum.

Ağır ağır başını kaldırdı. Bir süre bana öylece baktı. Sonra usulca konuştu:

«Ört ki ölem ağam, Ört ki ölem. Ört ki ölem..» dedi.

• S O N •

● *Fakir evleri, diri mezarları... Burada yaşanmaz, ancak sıçana yene yene ölünür...*

Çetin Özek

ÖZGÜRLÜĞE PAYDOS

Özgürlükleri en demokratik bir biçim içinde düzenlemek amacını güden ve bunu bir dereceye kadar da gerçekleştiren Anayasamızın, özelikle sol akımlara gelişim olanağı sağlayan yapısı değişik çevreleri tedirgin etmekteydi. Nitekim, iktidarın her fırsatta Anayasayı değiştirecek çoğunluktan yoksun olduğu için yakındığı bilinmektedir. Son zamanlarda, iktidarı güclendirici ve cesaretlendirici faşist görüşlerin açıkça belirtilmesi, iktidarın özgürlükten yana Anayasa düzeni içinde özgürlükleri öldürmek yoluna kaydığını kesin olarak ortaya koymaktadır. İnsanı acı acı güldürecek bir alaycılıkla, «**Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması Kanunu tasarısı**» adı verilen bir kanun taslağıyla özgürlüklerin tüm yok edileceği bir düzenin hazırlıkları yapılmaktadır.

Önce şu noktayı belirtmek gerekir ki, özgürlüklerin kanunla korunması amacıyla hazırlandığı ileri sürülen tasarı, gerçekte, özgürlüklerden yararlanmak olanaklarını ortadan kaldırmakta ve ancak egemen sınıflardan olmak veya toplum sorunları üzerinde kafa yormamak, düşünmemek özgürlüğü ortada kalmaktadır.

Tasarı, toplumun muhtelif sınıfları ve zümreleri arasında milli bütünlüğe zarar verecek düşmanlık hisleri yaratmak, kamu düzenini bozabilecek bölücü faaliyetlerde bulunmak, toplumun muhtelif sınıf ve zümreleriyle alay etmek, komünizmi kurmayı amaç edinen bir görüşü etkili olarak karşılamak gibi bir takım ne olduğu belirsiz suçlar yaratmaktadır. Belirli suçlardan dolayı mahkûm olan ve haklarında kovuşturma yapılan kişilerin şahıslarını ve fiillerini övmek de suç olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili basılmış eserlerin toplatılması ve yayılması ile ilgili özel hükümler yaratılmakta, bu suçların yargılanması yönünden de özel hükümler getirilmektedir. Örneğin bu suçların yargılanması özel mahkemelere verilmekte, «**Meşhut Suçların Muhakemesi Usulü**» hakkındaki kanun hükümlerinin, o kanunun tatbiki için gerekli şartlar aranmaksızın uygulanacağı söylenilmekte, bu suçlarda bilirkişi tetkikatı yaptırılması engellenilmekte ve ilk tahkikat kaldırılmaktadır.

Tasarının bilimsel açıdan incelenebilmesi gerçekte mümkün değildir. Bilimin verilerinden bunca uzak, bunca arkadaki çıkarlara ve korkulara dayanan bir hazırlığın hukuk tarihimizde bir benzerinin olmadığı da bir gerçektir. Bununla beraber, güdülen amacın ana çizgileri ile belirebilmesi yönünden, tasarının bazı ana noktalarına değinmek yerinde olacaktır.

1 — Tasarıda kullanılan terimler elastiki ve suçta kanunilik kuralını ortadan kaldıracak niteliktedir: Tasarının bütün maddelerinde «**milli bütünlük**», «**bölücü faaliyet**», «**komünizmi kurmayı amaç edinen bir görüşü etkili olarak aşılamak**» gibi çerçevesi belli olmayan, her yana çekilebilecek, kanunu uygulayanın kişisel değerlendirmesine açık deyimler kullanılmıştır. Örneğin, «**milli bütünlük**»den neyin anlaşılması gerektiğini, hangi hareketlerin milli bütünlüğü zedelediğini, objektif ve kişisel değerlendirmelere girişmeksizin tesbit edebilmek olanağı yoktur. Bir suçun unsurları ise ne derece belirsiz ve objektif ölçülere sığmaz nitelik taşırsa, o denlü kişisel davranış özgürlüğünü kısıtlayacak etki yaratır. O kadar ki, elastiki terimler kullanılmasında, tasarıda olduğu gibi, aşırıya gitmek, ceza hukukunda, suçların kanunda tarif edilmesini zorunlu kılan suçta kanunilik kuralının savsaklanması anlamına gelmektedir. Halbuki, bu kural Anayasamızın 33. ve Ceza Kanunumuzun 1. maddesinde yer almış bulunmaktadır. Bu denlü geniş, elastiki ve subjektif unsurların varlığı durumunda fiil tarif edilmemiş ve böyle bir fiilden dolayı kişiler suçlanmış olur. Ölçüleri belli, sınırları seçik siyasi suçları bile bilim dışı sayan ve eserlerinde incelemeyen Carrara gibi ünlü hukuk bilginleri varken ülkemizde başvurulan bu yol'un hukuk açısından kabulü ve açıklanabilmesi mümkün değildir.

2 — Yaratılan suçların unsurları belli değildir: Tasarı amaç olarak özgürlükleri tüm olarak biçimsel bir dözeye indirmek ve boğmak amacı ile hazırlanmış olduğundan, yaratılan suçların unsurları belirsizdir. Bu tasarının kanunlaşması halinde, istenildiği takdirde suç olarak nitelendirilemiyecek tek bir hareket kalmayacaktır. Bu mutsuz ülkede yaşayan insanların bundan sonra her davranışının suç olup olmadığı kuşkusu içinde daha da mutsuz ve endişeli olması gerekecektir. Örneğin, toplumun muhtelif zümrelerini birbiri aleyhine teşvik suçtur. Tasarının gerekçesinde, zümreden maksadın «**cemiyetteki iş bölümünün zaruri neticesi olarak meydana gelen iş ve meslek grupları**» olduğu, örneğin mühendislerin, avukatların, din adamlarının, talebelerin zümre teşkil ettikleri açıkça belirtilmektedir. Bu durumda, kabzımallarla, manavlar da zümredir. Biri kalkıp, sebzelerin pahalılaşması kabzımallar yüzündendir, onlar sebzeyi manava pahalı satıyorlar dedi mi? İşte size dört başı mamur bir suç. Aynı şekilde toplum içinde kamu düzenini ve milli güvenliği bozabilecek mahiyette her türlü propaganda, bölücü faaliyet suçu yaratılmaktadır. Artık, tüccar vergi kaçırıyor, ülkemize kaçak mal geliyor, Amerikalılar petrolü bize pahalı satıp, bizim petrolümüzün üstüne konuyorlar diyemezsiniz. Cezası 2 seneden beş seneye kadar ağır hapistir. Hatta, kamu düzenini bozucu faaliyette bulunmak dahi gerekli değil. Maksadınızın kamu düzenini bozmak olması yeterli. Kafanızın içindeki düşüncenin mahiyetini bu beyler ölçeceklerdir. Küçük çocuklar kumar salonlarına gidiyor yazık diye makale mi yazdınız? Bu yazıyı yazarken kamu düzenini bozmak milli güvenliği sarsmak istemiş olabilirsiniz. Siz isterseniz aksini ileri sürün durun, onlar sizin gerçek maksadınızı, kendi çıkarlarına göre tabii ölçebilirler. Bundan sonra milli futbol takımının hangi diğer takımdan kaç gol yediğini dahi tenkit edemezsiniz. Adamın biri çıkıp bunu milli güvenliğe aykırı maksada yorabilir.

3 — Kitap okumak yasak ve tehlikelidir: Tasarı, düzenlediği ve ceza kanunda düzenlenmiş bazı suçların yayın yoluyla işlenmesi halinde, bu yayınların toplatılacağı ve bunları yurda sokan ve çıkaranların, bir yerden bir yere götürenlerin, satanların, yayanların v.b. nin de ağır cezalarla cezalandırılacağını belirtmektedir. Gerçekte böyle bir kanun çıktıktan sonra, kimsenin yazı yazacak kitap çıkartacak hali kalmayacaktır. Toplumculara küfreden, iftiralar yağdıran Amerika'nın propagandasını yapan, bilim adına ondan bundan aşırılmış saçmaları bir araya getiren kitaplar okunabilecek, basılabilecektir artık. Ola ki bu arada gerçek değeri olan bir kitabı yayınlamaya birisi cesaret gösterdi. Bu kitabı aumak ve okumak çok tehlikeli ve yasaktır. Böyle bir kitabın yasaklanabilmesi ve toplanabilmesi tasarı açısından her an mümkündür. Böyle yasaklanmış bir kitabı yolda okumak niyetiyle yanınıza alıp, Kadıköy'den İstanbul'a geçseniz yasak kitabı yurdun içinde bir yerden başka bir yere götürmek sayılır. Bir seneden üç seneye kadar ağır hapse mahkûm edilmeniz işten değildir. Bu hükümlerin gerçek anlamı, bizim işimize gelmeyen, bizim sınıfın egemenliğini tehlikeye düşüren yayınları yapmayın, okumayın demektir.

4 — Anayasa Mahkemesi, bilim adamları anlaşamazken...: Tasarı, 141 ve 142. maddeleri aynen muhafaza etmektedir. Hazır Anayasa Mah-

İŞTE,

● *AP iktidarının anayasa ile güvenlik altına alınmış bulunan temel hak ve hürriyetleri yok etmek için "Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı" adı ile Adalet Bakanı Hasan Dinçer'e hazırlattığı tasarı, Adalet Bakanlığı'nda mavi bir dosya içinde halkoyundan dikkatle saklanmakta ve üzerinde son rötuşlar yapılmaktadır. Kanunlaştığı anda AP iktidarını ve onunla beraber hareket eden bütün sorumluları anayasayı çiğnemek durumuna düşürecek olan "Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanun Tasarısı"nın tam metnini ilk defa ANT ele geçirmiş bulunmaktadır. Tasarının tam metnini aynen yayınlıyoruz:*

MADDE: 1 — **Ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Devletinde:**

A — Toplumun muhtelif sınıf veya zümrelerini her ne suretle olursa olsun birbiri aleyhine tahrik ve teşvik ederek milli bütünlüğe zarar verebilecek şekilde aralarında kin, nefret veya düşmanlık hislerini yaratmağa çalışanlar,

B — Toplum içinde kamu düzenini veya milli güvenliği bozabilecek mahiyette her türlü bölücü faaliyette bulunanlar veya bu maksatla söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle örnekler vererek propaganda yapanlar veya telkinde bulunanlar,

C — Toplumun muhtelif sınıf veya zümrelerinden birini yukardaki bentlerde gösterilen maksada matuf olarak, tezyifkâr sıfatlarla alenen ve topyekûn kötüleyenler,

Fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde:

A bendinde gösterilen hal için 3 seneden 5 seneye kadar,

B bendinde gösterilen hal için 2 seneden 5 seneye kadar,

C bendinde gösterilen hal için 1 seneden 5 seneye kadar

ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

A ve B bendlerinde gösterilen fiillerin işlenmesi sonunda sınıf ve zümreler arasında fiili çatışma vukua gelmiş yahut bu maksatla silâh kullanılmamışsa hükmolunacak ağır hapis cezası 5 seneden aşağı olamaz.

D — Anayasanın reddettiği komünizmi kurmayı amaç edinen bir görüşü etkili olarak aşılamağa, yahut komünizmi benimsetmeğe, veyahut beğendirmeğe matuf her ne suretle olursa olsun propaganda yapanlar ve-

kemesi bu maddeleri iptal etmemişken bir değişiklik yapmayalım, sonra Anayasa Mahkemesinin iptal edeceği tutar endişesi, söz konusu maddelerin aynen bırakılmasına yol açmış gibi görülüyor. Fakat tasarıya ne demek istediği anlaşılmayan şöyle bir fıkra eklenmiştir: «Anayasamızın reddettiği komünizmi kurmayı amaç edinen bir görüşü etkili olarak aşılamağa, yahut komünizmi benimsetmeğe, veyahut beğendirmeğe matuf her ne suretle olursa olsun propaganda yapanlar veya bu maksatla telkinde bulunanlar, 5 seneden 10 seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır». Bu maddenin 141, 142. madde dışında neyi cezalandırdığı anlaşılır gibi değildir. Bunun yanında, tasarının gerekçesinde de aynen şu sözler vardır: **«Komünizmin ne olduğunu, doktrinden, mektep kitaplarından veya bilirkişilerden tahkike mahal bulunmamaktadır. Komünizmin açıkça tarifinin TCK nun 141 ve 142. maddelerinin 1. fıkraları yapmıştır».** Bu ifade tüm olarak gerçeğe ve uygulamaya aykırıdır. İki seneye yakın bir süredir, daha Anayasa Mahkemesi 141. maddenin cezalandırdığı hususun ne olduğunu ve komünizmle, sosyalizmin nasıl ayrılabileceğini ayırmanın çabası içindedir. Aynı eseri, değişik bilim adamları 142. madde açısından değişik biçimlerde değerlendirmekte ve bir sonuca varamamaktadırlar. Buna karşı, tasarı bu konuda bilirkişi tetkikatını bile yasaklamakta ve uygulamayı salt hakimlerin kişisel değerlendirmelerine bağlanmaktadır. Bu *durumda, komünizmin ceza hukuku* açısından ne olduğu yine bilinemiyecek, ne anlama geldiği belli olmayan madde yoluyla, Anayasanın imkân verdiği sosyalist akımların dahi cezalandırılması mümkün olacaktır. Belki de gerçek amaç budur. Kaldı ki, söz konusu madde, komünizm propagandasını da değil, komünizan bir diğer görüşü destelemeyi suçlamaktadır. Bu durumda işin içinden çıkmak, neyin bu maddeye girdiğini tesbit imkânları yok olmaktadır. Bir tür dolaylı komünizm propagandası suçu gibi bir acube yaratılmaktadır.

5 — Özel mahkemeleri bir de Mussolini kurmuştu: Tasarı sağcı çevrelerin uzun yıllardır üzerinde durduğu ve dilediği özel ihtisas mahkemelerini de konuyla ilgili suçlarda yetkili kılmaktadır. Endonezya'daki insan katliamını ülkemizde tekrarlamak heveslerini açıkça belirtenler, bu konuda özel ve olağanüstü mahkemelere olan özlemlerini de süreli dile getirmişlerdir. Nitekim, Mussolini de faşist düzenini güçlendirirken yaptığı ilk işlerden biri 1926 yılında, özel suçlar, mahkemeler ve muhakeme usulleri yaratmak olmuştur. Tasarı aynı yola gitmektedir. Memleketimizde daha hakimler, hukuk ve ceza hakimi diye tefrik edilmez, özel eğitime tabi tutulmazken, bu konularla ilgili hakimlerin ihtisas sahibi oldukları nereden çıkartılmaktadır. Bilimsel yönden hakimler arasında hiç bir ihtisas ayrımı yoktur. Öyleyse gerçekte özel mahkemeler kurmaktaki maksat başkadır. Bu maksat da, Anayasanın tanıdığı özgürlüklerin boğulması için düzenin adamlarından kurulu mahkemeler yaratılması arzusudur. İktidar, sözünü geçiremediği aydın ve halktan yana mahkemelerden kaçmak yolunu tutmaktadır. Bu suçlarda, çabuk muhakeme usulünün kabulü, bu usulün uygulanması için gerekli hukuki koşulların aranmaması, bilirkişiye gidilmesinin yasaklanması da gerçek amacın ne olduğunu göstermektedir.

6 — Korunan hakim sınıfların «temel hak ve özgürlükleridir»: Tasarının adı ne olursa olsun, gerçek amacın özgürlüklerin kanına girmek olduğu açıktır. Kanun gerekçesinde, açık olarak sınıf ilişkileri yönünden ortaya *çıkan düşünceleri engellemek* istediğini belirtmektedir. Sınıfların varlığı bir sosyal vakıa olarak kabul edildiği halde, bunların bilinçlenmesi suç olarak kabul edilmektedir. Tasarı gerçekesinde aynen şu sözleri okuyoruz: **«Türk toplumunda mevcut muhtelif sınıf ve zümreler arasında, evvelemirde bu şuuru uyandırdıktan sonra toplum bünyesine aykırı parçalara bölmek...», «Bilhassa iktisaden geri kalmış ve gelişme gayreti içinde bulunan birçok memleketlerde, bidayette sınıf şuuru uyandırılmak ve onu mücadeleye hazırlamak...».** Bu sözler, tasarının gerçekte egemen sınıfları koruduğunu ve egemen sınıflara kaşrı sınıfların uyandırılmasını suç saydığını açıkça göstermektedir. Sınıflar nasıl bir toplumsal gerçekse, onların bilinçlenmesi de toplumsal bir gerçektir. Bütün az gelişmiş ülkelerde gerçekleşen bu bilinçlenme, egemen sınıfları korkutmakta ve önlenmesi mümkün olmayan bilinçlenmenin önüne geçilmek istenilmektedir. O kadar ki, tasarı 1. maddesinde, kamu düzenini bozucu ve milli güvenliği sarsıcı örnekler verilmesini cezalandırmaktadır. Bundan neyin anlaşılması gerektiği, tasarı gerekçesinde şu şekilde açıklanmaktadır: **«Burada önemli olan husus, örnek verilerek yapılacak propagandanın memleket içinden veya dışından nümune verilmesi değil, maksattır. Bu maksat, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Devletinde kamu düzenini veya milli güvenliği bozabilecek mahiyette her türlü bölme faaliyetidir. Meselâ, yabancı bir memleket idare tarzını veya yabancı bir memlekette vuku bulan bölünme, çatışma ve sair bir nitelikte bir olayın örnek gösterilip, bölücülük maksadı ile bu yolda propaganda yapılması veya aynı maksatla telkinatta bulunulması cezalandırılmıştır».** Yurtsever bir kişinin kanını donduracak bu açıklama, kanunun, toplumun uyutulması, bilinçsiz kalması amacını taşıdığını başka bir söze gerek bıraktırmayacak biçimde açıklamaktadır. Tasarıyı hazırlayanlar, bilinçlenmenin önüne geçmek için, yabancı ülkelerde olan bitenleri objektif olarak anlatmanızı bile engellemektedir. Bir de sözü edilen bölücülük maksadı var, onu da yapıştırmak işten değil. Hem bir yararı da var. Örneğin Endonezya'daki insanların katliamını anlatır ve yurdumuzda da gerçekleşmesini isterseniz, o bölücü maksatla olmamış denilebilir. Öyle bir davranış egemen sınıfların işine gelir çünkü. Ama, örneğin sömürgeciliğe başkaldıran bir üçüncü dünya ülkesinden bahsederseniz, o milli bütünlüğü bölücülük sayılabilir.

Kısacası, tasarı adını bir yerde doğru almıştır. Çünkü sözü edilen ve korunan temel hak ve özgürlükler egemen sınıfların ellerinde bulundurdukları özgürlüklerdir. Yani, halkı sömürme, yığınları cahil, sefil, aç, işsiz bırakma, toplumcu akımları engelleme, dini istismar etme, emperyalist kuvetlerle işbirliği yaparak yurt zenginliklerini satıp kârlı kazançlar sağlama, demokrasiyi yok etme özürlükleri ve hakları.

7 — Getirilmek istenen düzenin adını koyalım: FAŞİZM — Tasarı 1961 Anayasası çerçevesi içinde gelişen demokratik toplumcu akımların, egemen sınıfları büyük endişeye düşürdüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Aşırı sağcılığı, teokrasiyi cezalandıran Ceza Knununun 163. maddesinin bir çok özel hükümeden muaf tutuluşu ve tasarıda sırf sol akımlarla ilgili hükümlerin bulunması, tasarının sola karşı çıkartıldığını açıkça ortaya koymaktadır. Egemen sınıfları koruyan 141 ve 142. maddeler, yeterince anlaşılan egemen sınıflara artık güven vermemektedir. Nitekim tasarı gerekçesinde de, **«mevcut ceza hükümlerinin** kapsamı **dışında kalan imkânlardan** istifade **edilip,» «... mevcut ceza hükümlerine takılmadan...»** sözcükleri ile, amacın, egemen sınıfları yeterince koruyamayan 141, 142, maddelerin dışında zor tedbirleri getirmek olduğu açıkça belirtilmektedir. Faşizm bilimsel açıdan, mevcut sınıf durumunu ve ilişkilerini zora başvurarak egemen kapitalist sınıflar yararına korumak olduğuna göre, getirilmek istenen düzen de faşizmden başka birşey değildir. Tasarının getirdiği boş kalıplar düzenin adamlarınca doldurulacak ve en demokratik sol düşüncelerin dahi cezalandırılması mümkün olacaktır. Böyle bir düzen, biçimsel bir demokrasi ile dahi bağdaşamaz. Faşizmin gelişi ve yerleşisi yönünden klasik usullere baş vurulmaktadır. Ortaya bir komünizm tehlikesi masalı atılmakta ve Don Kişot'vari bu masal heyulasına saldırılmakta ve Anayasa dışı düzenlere varılmak istenilmektedir. Bu yolda, tasarı Mussoli'nin dahi aklına gelmeyen hükümleri getirmekle övünse yeridir.

Tasarı gerekçesi, tasarının, **«Rejimimizi ve Türk Milliyetçeliğinden** hız ve **ilham alarak, insan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirecek olan Anayasamızı korumak maksadıyla»** hazırlandığı belirtilmektedir. Bu büyük aldatamacanın ardında ise, tamamiyle Anayasanın düşünce özgürlüğü, kişisel eşitlik, sınıf hakimiyetinin olamayacağı, suçların kanunilliği ile ilgili genel kurallarını yok etmeğe yönelmiş bir hazırlık yatmaktadır. Bu kanunu, saptırılmış uygulamalar, belirli politik örgütlere karşı baskılar izleyecek ve gerçek çok partili hayata geçişimizin üzerinden daha bir kaç yıl geçmişken, Anayasanın 2. maddesindeki genel kurala rağmen, Türkiye insan haklarına, Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan sosyal, demokratik bir hukuk devleti olmak durumunu hukuken dahi yitirecektir.

TERÖR KANUNU!

ya bu maksatla telkinde bulunanlar 5 seneden 10 seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

MADDE: II — **Birinci maddede yazılı maksada matuf olarak, bu kanunda yazılı cümlelerle Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 144, 146 ilâ 155. maddelerinde, 162. maddesinde, 163. maddesinin 1. fıkrasında ve 168, 169, 171 172, 173. maddelerinde yer alan cürümlerden dolayı kaza mercilerince verilmiş veya kesinleşmiş olan her türlü karar ve hükümleri söz, yazı haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle alenen kötüleyenler veya üstü kapalı da olsa matufiyeti belli olacak şekilde kötülemeye çalışanlar veya bu kanunla Türk Ceza Kanununun mezkûr maddelerine göre haklarında soruşturma veya kovuşturma yapılanların fiillerini veya şahıslarını yahut mahkûm edilenlerin mahkûmiyetlerine esas teşkil eden fiilerini, veyahut şahıslarını alenen övenler bir seneden beş seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.**

MADDE: III — **Bu kanunda ve Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 144, 146 ilâ 155. maddelerinde, 162. maddesinde, 169 ve 172. maddelerinde yazılı fiiller basın yoluyla işlendiği takdirde, suçu ihtiva eden mevkuteler sair basılmış eserler hakim kararı ile toplattırılabilir.**

Elle yapılan yazı ve resimler hakkında da yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Çalışma saatleri dışında ve tatil günlerinde vuku bulacak toplatma talepleri ve itirazlar hakkında karar vermek üzere Yüksek Hakimler Kurulunun belli edeceği esaslar dairesinde hakimler arasında nöbet tutulur.

MADDE: IV — **Müsaderesine veya 3. maddeye göre toplattırarılmasına karar verilmiş olan her türlü basılmış eserlerle mevkuteler resmi gazete ile ilân edilir.**

Birinci fıkrada gösterilen ve resmi gazetede ilân edilen bu gibi basılmış eserleri mevkutelerdeki suç konusu olan yazı veya resimleri kısmen veya tamamen basanlar, yayanlar, tevzi edenler, ettirenler, satanlar, sattıranlar, memlekete sokanlar, memleketten çıkaranlar, memleket dahilinde bir yerden diğer yere nakledenler, ettirenler veya ne suretle tedarik edileceğini bildirenler fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde bir seneden üç seneye kadar ağır hapis cezası ile vezalandırılırlar.

Elle yapılan yazı ve resimler hakkında da yukardaki fıkralar hükmü uygulanır.

MADDE: V — **Bu kanunda yazılı fiilleri devlet daireleri, mahalli veya özel idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, işçi teşekkülleri, iş ve ibadet yerleri her türlü eğitim ve öğretim müesseseleri ile dernekler içinde veya bunların memur, müstahdem ve mensupları arasında işleyenler hakkında verilecek ceza yarı nisbette artırılarak hükmolunur.**

Bu kanunda yazılı fiillerin kamu görev ve hizmetinde bulunanlar tarafından işlenmesi takdirinde verilecek ceza aynı nisbette artırılarak hükmolunur.

Bu fiilleri ordu içinde veya ordu mensupları veya askeri fabrika ve müesseselerdeki müstahdemler veya işçiler arasında işleyenlerin cezaları iki misli olarak hükmolunur.

MADDE VI — **Bu kanunda ve Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 144, 146 ilâ 155. maddelerinde, 162. maddesinde, 163. madesinin 1. fıkrasında ve 168, 169, 171, 172. maddelerinde yazılı suçları; memuriyeti kötüye kullanmak veya memuriyetin sağladığı imkânlardan faydalanmak suretiyle işleyenler ayrıca memuriyetten müebbeden mahrum edilirler.**

MADDE: VII — **Bu kanunda yazılı suçları basın yoluyla işleyenlere verilecek ceza yarı nisbette artırılarak hükmolunur.**

MADDE: VIII — **Bu kanunna ve Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 144, 146 ilâ 155. maddelerinde, 162. maddesine, 163 madesinin 1. fıkrasına ve 168, 169, 170, 171, 172, 173. maddelerine giren suçların hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet Savcıları veya yardımcıları ve bunların bulunmadıkları hallerde Sulh Hakimi tarafından yapılır.**

MADDE: IX — **Bu kanuna ve Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 144, 146 ilâ 155. maddelerine, 162. maddesine, 163. maddesinin 1. fıkrasına ve 168, 169, 171, 172. maddelerine muhalefet edenler hakkında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalar 3005 sayılı kanunun 1. madesinin (a) bendindeki mahal ve aynı kanunun 4. maddesinde yazılı zaman kayıtlarına bakılmaksızın mezkûr kanun hükümlerine tevfikan icra olunur.**

Bu suçlardan dolayı ilk soruşturma yapılmaz.

Askeri mahkemelerin görevleri mahfuzdur.

MADDE: X — **Bu kanunda ve (Askeri Mahkemelerin Görevleri mahfuz kalmak kaydıyla) Türk Ceza Kanununun 126 ilâ 144, 146 ilâ 155. maddelerinde, 162. maddesinde, 163. madesinin 1. fıkrasında ve 168, 169, 170, 171, 172, 173. maddelerinde yer alan suçlarla ilişkin dâvalara bakmak üzere Adalet Bakanlığınca lüzum görülecek yerlerde bir başkan ve iki üyeden müteşekkil mahkemeler kurulur. Bu mahkemeler nezdinde yeteri kadar yedek üye, cumhuriyet savcısı ve yardımcısı bulunur.**

MADDE: XI — **Bu kanuna ve Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerine muhalefet suçlarından dolayı yapılacak;**

a) Hazırlık soruşturmalarında

b) Kovuşturmalarda

Fiilin suç olup olmadığı veya fiilin mevcut mevzuata göre suç teşkil edip etmediği, yahut unsurlarının tekevvün edip etmediği konularında ehli hibre tetkikatı yaptırılamaz.

MADDE: XII — **Devlet memurlarının aylıklarının tevhid ve tedaülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı bölümüne ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar eklenmiştir.**

MADDE: XIII — **2556 sayılı Hakimler Kanununun değişik 16. maddesine ilişkin (2) sayılı cedvel kaldırılarak yerine ilişik (2) sayılı cedvel konmuştur.**

MADDE: XIV — **Türk Ceza Kanununum 6123 sayılı kanunla muaddel 312. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:**

(Madde 312 — Kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça öven veya iyi gördüğünü söyleyen veya halkı kanuna itaatsizliğe tahrik eyleyen kimse 3 aydan bir seneye kadar hapis ve 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.)

Yukarıdaki fıkrada yazılı suçları basın yoluyla işleyenlere verilecek ceza bir misli artırılır.

MADDE: XV — **Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.**

MADDE: XVI — **Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.**

DIŞ YORUM

Fransa'da "Halk Cephesi"ne Doğru

HÜSEYİN BAŞ

Birinci turu 5 Mart Pazar günü başlayan ve ikinci turu 12 Mart'ta yapılacak olan Fransız yasama seçimleri, gerek içte, gerekse dıştaki etkileri bakımından büyük önem taşımaktadır.

Seçim öncesi çeşitli bilimsel araştırma ve sondaj merkezlerince yayınlanan tahminlere bakılırsa, General de Gaulle'ün «Yeni Cumhuriyet İçin Birlik (UNR)» Partisi, parlamentoda sandalya kaybetmekle birlikte salt çoğunluğu, Lecanuet'nin Merkez Demokratları'nın yardımına ihtiyaç kalmaksızın, yine elinde tutacaktır.

Öte yandan, muhalefet cephesinde Komünist Partisi ve Mitterand'ın Federasyonu'nun net kazançlar sağlamalarına karşılık, Lecanuet'nin Merkez Demokratları kayba uğrayacaklardır.

Bütün bu tahminlerden şu sonuç çıkartılabilir: General de Gaulle'ün bu defa ağırlığını bütünüyle koymasına, Başbakan Pompidou'nun büyük ve olağanüstü imkânlarla sekiz aydır çalışmasına rağmen, çoğunluk partisi gerilemekten kurtulamamıştır.

Buna karşılık, sol muhalefet cephesi, Komünist Partisi ile varılan anlaşmadan sonra, daha da güçlenmiş durumdadır. Daha şimdiden de Gaulle sonrası perspektifinde, bu defa komünistlerin de somut bir biçimde katılacakları, günün koşullarına uygun bir «halk cephesi» yönetiminin çizgileri belirmeğe başlamıştır.

Sol muhalefet, 1962 yasama seçimlerinde Gaullist patiye karşı düzenli bir savaş verememişti. Buna karşılık Mitterand'ın 15 Aralık 1966 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde General de Gaulle'ün karşısına çıkarak Gaullist politikaya muhalefet edenlerin desteğiyle oyların yüzde 45'ini alması ve generali ikinci tura bırakmayı başarması, sol muhalefet cephesinin kurulması yolunda ilk ciddi adım olmuştur. Sol cephenin güçlenmesinde rolü olan ikinci önemli adım ise, Mitterand'ın 1966 Haziran'ı başlangıcında «Cumhuriyetçi Kuruluşlar Federasyonu» önünde yaptığı konuşmada «Sol Muhalefet Cephesi'nin komünistlerin dışında kurulamayacağını» açıklayarak hem Komünist Partisi'ne, hem de Mendès France'ın Birleşmiş Sosyalist Partisi'ne çağrıda bulunmasıdır.

Muhalefet cephesinin gün geçtikçe güçlenmesine ve iktidara doğru sağlıklı bir biçimde yürümesine karşılık, Gaullist Parti, homojen görünüşüne rağmen, de Gaulle sonrası devrinin korkusu içinde bocalamaktadır. Gerçekten de, General de Gaulle'ün partisi UNR - UDT (Yeni Cumhuriyetçi Birlik - Demokratik İş Topluluğu)'nda generalin partiye çekidüzen vermesi için bizzat Başbakan Pompidou'yu görevlendirmesi, umulanın elde edilmesine yetmemiştir. Gerçi Pompidou'nun sekiz ayı aşkın çabaları, büyük iş çevrelerinin maddi yardımları tamamen boşa gitmemiştir. UNR - UDT, Paris'te olduğu gibi taşrada da örgütünü güçlendirmiştir. Ancak, Başbakan Pompidou'nun Gaullizm'in çeşitli unsurları arasında birliğin sağlanması konusunda giriştiği teşebbüsler olumlu sonuçlar vermemiş, tam tersine, bünyesindeki sol eğilimli unsurlarla, parlamentoda oylarıyla kendisine destek olan Giscard'çı «Bağımsız Cumhuriyetçiler» in ünlü «Evet... fakat...»larıyla yıpranmıştır.

Gaullist partiyi sarsan meselelerden biri de, Pompidou - Debré ikilisinin iç politikada uyguladıkları anti-sosyal, tutucu politikaya karşı, Prof René Capitant, Louis Vallon, d'Astier de Vigerie gibi solcu Gaullist'lerin «Teknokratik sosyalizm»i çıkartarak mücadele etmeleridir.

General de Gaulle yönetiminin büyük çelişmesi, belki de en önde gelen zaafı, dıştaki ilerici ve gerçekçi politikasının içte uygulamakta olduğu bütünüyle anti-sosyal politika ile taban tabana zıt olmasıdır.

Avrupa ülkelerinin, Birleşik Devletler'in ekonomik - politik - askeri alanlarda etkisinden kurtularak bağımsız, Doğu ile Batı arasındaki çatışmada ağırlığı olan üçüncü bir güç olarak ortaya çıkması ve bu gücün Doğu - Batı yakınlaşmasında birinci derecede rol oynaması ve hele bu düşüncenin gün geçtikçe meyvelerini vermeğe başlamasının, General de Gaulle'e, özellikle dışta misli görülmemiş bir prestij sağladığı yadsınması zor bir gerçektir. Ayrıca, General de Gaulle, çokları için Cezayir sorununu barışçı yoldan çözerek Fransa'yı «sömürge savaşçılığı» çamurundan çekip çıkaran, onu parti çekişmelerinin kısır döngüsünden kurtaran, ekonomide istikrarı, politikada prestiji, yönetimde Fransa'nın uzun yıllar özelidiği sürekliliği sağlayan ve bütün bunları başarmış olan tek adamdır. Ama buna karşılık yine çok sayıda insan, yukarıda sıralanan niteliklerini kabul etmekle birlikte, şüphesiz, kişisel iktidara, parlamentonun rafa kaldırılmasına, kısaca «demokrasi»nin yerle bir edilmesine göz yummak niyetinde olmadıklarından, General de Gaulle'e karşı çıkmaya kararlıdırlar. Bunlar, generalin iktidara geliş metodlarına karşı oldukları gibi onun tekelci «büyük burjuvazi»nin yararına emekçi yığınlarını ezmesine karşı savaşmakta da azimlidirler.

Fransa'da 5 ve 12 Mart yasama seçimleriyle «De Gaulle sonrası» Halk Cephesi için savaş başlamıştır.

Filipin Demokrasisi

FETHİ NACİ

ÇETİN Altan arkadaşımız «Türk demokrasisini Filipin demokrasisine çevirmek istiyorlar!» diyeli beri toplumcu yazarların yazılarında, sosyalist mileltvekillerinin konuşmalarında sık sık geçer oldu «*Filipin demokrasisi*» sözü.

Gerçekten de Amerikan emperyalizmiyle yerli uşaklarının Türkiye'ye kabul ettirmek istedikleri düzenin en mükemmeli işlemektedir Filipin'de. Amerikan çıkarlarını, yerli komprador ve büyük toprak sahipleri çıkarlarını korumak ve sürdürmek tek kaygıları olan iki parti, Liberal Parti ile Milliyetçi Parti, Amerika ne zaman isterse iktidara getirilmektedir. Böylece, sözüm ona bir politik bağımsızlık içinde, tam bir yeni sömürgeci politikası uygulanmaktadır.

Filipin'in bugünkü durumunu daha iyi kavrayabilmek için biraz gerilere gitmek zorunlu.

Filipin; Formoza, Güney Çin, Hindiçini, Malezya, Endonezya ve Filipin adalarının çizdiği kavisin merkezine yerleşmiş, 31 milyon nüfuslu (aşağı yukarı Türkiye nüfusu kadar) bir ülke. Büyük bir stratejik önemi var. Amerika, Güney Doğu Asya'da hava ve deniz hareketleri için, Filipin'de son derece elverişli bir durumda bulunuyor. Filipin, ayrıca, ileri derecede sanayileşmiş bir ekonomi için gerekli önemli zenginliklere sahip; Amerika için bu bakımdan da önemli. Bir sürüm alanı, bir sermaye yatırım alanı olarak da önemli.

Filipin halkı, millet olarak, hiç bir zaman egemenliğine kayıtsız şartsız sahip olamamıştır. Filipin, 1521'den 1898'e kadar tam 377 yıl boyunca bir İspanyol sömürgesi olmuştur. Bu dönemde, memleketin başlıca sosyal sınıfları teşekkül etmiştir: Bir yanda sömürülen yoksul köylüler (Köylüler, bugün nüfusun yüzde 64'ünü teşkil etmektedir.), bir yanda bir avuç, ama alabildiğine zengin, feodal büyük toprak sahipleri. Bu uzun süre boyunca orta tabakalar da ortaya çıkmıştır. Orta tabakalar, İspanyol egemenliğine karşı 1896 yılında başlayan büyük devrimci mücadeleye köylülerle birlikte katılmışlardır. Bu hareket, Asya'da sömürgeciliğe karşı girişilen ilk burjuva demokratik devrimidir ve 1898 yılında demokratik eğilimli bir cumhuriyetin ilânıyla sonuçlanmıştır.

Bu devrimin belli başlı hedefleri, tam bağımsızlık, feodal tarım sistemine son verilmesi, millî bir sanayi ve ticaretin geliştirilmesiydi.

Ne var ki 1898 yılında, devrilen İspanyol egemenliğinin yerini Amerikan emperyalizmi aldı ve burjuva demokratik cumhuriyetini ezdi; Amerika'ya ilkel tarım maddeleri ihraç etmekte çıkarı olan kompradorlarla, feodal toprak ağalarıyla, özellikle büyük şeker, tütün, hindistan cevizi, kenevir

DIOSDADO MACAPAGAL EŞİ İLE... (Filipin demokrasisinde Amerika'nın piyonlarından biri...)

üreticileriyle sıkı bir ittifak kurdu.

FAKAT Amerikan egemenliği döneminde de Filipin milliyetçiliği ve bağımsızlık hareketi gelişmeye devam etti. Sendika hareketi, antiemperyalist bir güç olarak kendini göstermeğe başladı. 1920 yıllarında ünlü marksist Crisanto Evangelista yönetiminde bir Filipin İşçileri Kongresi kuruldu. Aynı zamanda güçlü köylü birlikleri de ortaya çıkmağa başlıyordu.

Amerikan egemenliğine karşı yürütülen bağımsızlık mücadelesi, gerçek bir millî mücadele idi. Emperyalizme ve feodaliteye karşı girişilen savaşın ön saflarında bulunanlar elbette işçiler ve köylülerdi. Fakat kurtuluş hareketine bir millî burjuvazinin ilk unsurları da katılıyordu; bunların temsilcileri ekonomik bir himaye sistemi için kampanya yürütüyorlardı.

1930 yıllarında, bağımsızlık hareketinin gelişmesi Amerikan emperyalizminin temellerini sarsan büyük ekonomik krizle aynı zamana raslar. *Filipin'in rekabetinden kurtulmak istiyen Amerikan şeker kamışı ve süt ürünleri şirketlerinin sözcüleri, Amerikan Kongresine baskı yaparak, 1946 yılında Filipinlere bağımsızlık tanıyan ve bu tarihten itibaren "serbest mübadele"ye son vermeyi ve Amerikan kuvvetlerini geri çekmeyi öngören bir kanunu kabul ettirdiler.*

FAKAT Amerikalılar, gerçek bir bağımsızlık tanımak yerine, yeni sömürgeci bir cumhuriyet kurmayı çıkarlarına daha uygun buldular. Bunun için, İkinci Dünya Savaşı'nda, 1942 - 1945 yıllarında, Filipin halkı Japonlara karşı savaşırken Japonlarla işbirliği yapan kompradorları ve toprak ağalarını iktidara getirdiler. Amerikalıların işlerini kolaylaştırmak üzere yeni bir parti kuruldu: Liberal Parti. Savaş sonrasında yapılan ilk seçimlerde, Amerikan parası ve Amerikan askeri güçleri sayesinde, Liberal Parti iktidara geldi. Liberal Parti, Amerikan emperyalizminin bütün isteklerini tam bir itaatla yerine getirdi.

Huk'lar, 1942 martında Japonlara karşı kurulan Halk Ordusu'nun askerlerine verilen addır. «Huk» hareketinin silâhlı mücadelesini yöneten Komünist Partisi (Kuruluşu 1930) İkinci Dünya Savaşından sonra, bazı milliyetçi burjuva unsurlarıyla birlikte, Demokratik İttifak'ı kurdu. Demokratik İttifak, 1946 seçimlerinde, emperyalistlerin destekledikleri Liberal Parti'ye karşı Milliyetçi Parti ile birlikte hareket etti. Seçimler sonunda Kongre'ye birçok komünist girdi. Liberal Parti, en çok oy alan parti olmasına rağmen, Amerikan emperyalizminin zorladığı ekonomik ve askeri anlaşmaları meclisten geçirecek çoğunluğ sahip değildi.

Bunun üzerine, başkan Roxas'ın liderliğindeki Libera Partinin gerici hükümeti, hali muhalefetine karşı şiddetli bir baskı hareketine girişti. 1946'da, bağımsızlık ilân edilmek üzereyken, Demokratik İttifak'ın bütün milletvekilleriyle Milliyetçi Parti'nin bir kısım milletvekilleri, kanunlar hiçe sayılarak, Kongre'den kapıdışarı edildiler. Bundan sonra Amerikalıların istedikleri kanunlar çıkarıldı. Hükümet birlikleri ve «sivil muhafızlar» Demokratik İttifak'ın liderlerini, «huk» hareketinin eski mensuplarını, işçi ve köylü hareketlerinin liderlerini ya öldürdüler, ya hapse attılar.

1948 yılına doğru «huk» hareketi ile hükümet arasında geçici bir mütareke anlaşması oluyor. Komünist Partisi, yeni başkan Kirino'yu, millî bir programın kabulü için ikna etmeye çalışıyor. Fakat Kirino, anlaşmayı bozarak, «huk» hareketini ezmek için, Amerika'dan askeri yardım istiyor. Bunun üzerine «huk» hareketi yeniden başlıyor ve Millî Kurtuluş Ordusu kuruluyor. Hareketin amacı açıktır: Amerikayla eşit olmayan şartlarla yapılmış anlaşmaların feshi, toprak reformu ve demokrasi.

1949 seçimlerinde Kirino, hile ve baskı ile, Liberal Partinin iktidarda kalmasını sağlıyor.

1950 yılında, ekonomik ve politik hayatın girdiği çıkmaz karşısında, Komünist Partisi halkı silâhlı ayaklanmaya çağırıyor. Bunun üzerine Amerikan emperyalizmi siyasi müdahaleyi artırıyor. Filipin'e derhal askeri, ekonomik ve siyasi heyetler gönderiliyor. Bir ekonomik yardım anlaşması imzalanıyor; bu anlaşmayla bütün idare mekanizmalarına Amerikan «müşavirleri» yerleştiriliyor. Askeri yardım hızla artırılıyor. Ayrıca, C. İ. A.'in yönettiği bir istihbarat servisi kuruluyor.

Nihayet, emperyalistler, artık, iyice itibarını kaybeden Liberal Parti'nin yerine Milliyetçi Parti'nin iktidara gelmesine karar veriyorlar.

Emperyalistlerin 1950 - 1956 yıllarındaki karşı hücumları, «huk» hareketini bozguna uğratıyor. Fakat Komünist Partisi, Lüson adası köylüleriyle birtakım işçi tabakaları arasında kökleştiği için hareket bütünüyle yok edilemiyor. 1956'dan sonra yeniden silâhlı mücadele başlıyor. 1957'de, Amerikan emperyalizminin baskılarıyla, Filipin Hükümeti, Komünist Partisi'ne ya da benzer bir teşkilâta üye olanlara ölüm ya da müebbet hapis cezası veren bir kanunu kabul ediyor.

NE var ki «huk» hareketinin bastırılmasından birkaç yıl sonra yeniden millî hareketin gelişme yoluna girdiğini görüyoruz. Bu defa, şartlar oldukça değişmiştir. Millî burjuvazinin durumu sağlamlaşmıştır. 1950'den bu yana, o zamana kadar esas itibariyle tüketim maddeleri üretimine yapılan yatırımlar elektrik, çelik, petrol, kimyevi ürünler, vb. gibi sanayi dallarına doğru yönelmiştir. Gayri safi millî hâsıla içinde imalât sanayiinin payı 1950'de yüzde 10 iken 1963'te yüzde 19'a yükselmiştir. 1954'te, özellikle milliyetçi amaçlar güden bir Sanayi Odası kurulmuştur. Emperyalizm, başlangıçta, millî kurtuluş hareketini desteklemekten vazgeçireceği umuduyla millî burjuvazinin bu unsurlarına birtakım imtiyazlar tanıdı; Başkan Ramon Magsaysay'ın Amerikan taraftarı hükümeti aracılığıyla millî burjuva üzerinde yeni sömürgeci tipte bir kontrol kurabileceğini umuyordu. Fakat, başlarında senatör Rekto olmak üzere milliyetçi Parti'nin en radikal unsurları, Magsaysay hükümeti içinde millî politikanın yönelimi üzerinde ciddi bir tartışmaya giriştiler. Ve Milliyetçi Parti, gelişme yolundaki sanayi burjuvazisinin çeşitli gruplarıyla bir ittifak kurdu. 1957'de Magsaysay'ın yerine başkanlığa geçen Miliyetçi Parti'den Carlos Garcia milliyetçi eğilimi destekledi.

Öte yandan şeker üretimi ve ilkel madde üretimleri artıyor, fakat Amerikalıların koydukları kayıtlar dolayısıyla bunları Amerikan pazarlarına satmak güçleşiyordu. Amerikalılar hem bunları satın almıyorlar, hem de sosyalist ülkelere satılmasına engel oluyorlardı. Böylece senatör Rekto'nun taraftarları arasına büyük şeker üretimcileri de katılmağa başlıyordu.

Bu gelişme karşısında Amerikan emperyalizmi yeniden Liberal Parti'yi desteklemeğe karar verdi. 1961 seçimlerinde Garcia'nın yerine Liberal Parti'den Diosdado Macapagal'ın seçilmesini sağladılar. Macapagal'ın ilk işi, 1962 başlangıcında, ekonomi üzerindeki bütün kontrolları kaldırmak ve, Filipin sanayiinç hiç bir himaye sağlamadan, Amerikalıların yatırımlarını teşvik etmek oldu. Amerikan iş çevreleri, özellikle, plantasyonlarla ilgilenmeğe başladılar; *böylece Filipin'in gelişmesini sanayi alanından tarıma çevirmek istiyorlardı.*

Bugün, Filipin'deki Amerikan yatırımları, savaş öncesine oranla iki kat artmıştır. Ayrıca, birçok Filipin sanayicisi Amerikan ihtira beratları satın almaya zorlanmıştır.

Örgütlü bir millî burjuvazinin gelişmesi, mücadeleci ve antiemperyalist bir sendika hareketinin yeniden doğuşuyla birlikte gitmektedir. 1951'de İşçi Örgütleri Kongresi kanun dışı ilân edildikten sonra hükümet katolik bir sendika merkezi kurulmasını teşvik etti. Amerikan hükümeti, «işçilerle idare arasında işbirliği»ni örgütleyecek sendika yöneticilerini yetiştirmek üzere Sendika Eğitimi Asya Merkezi'ne para yardımında bulundu. Ama bu taktikler, Filipin işçilerini yollarından çeviremedi. Sendikalar grev hareketlerine devam ettiler. 1963'te yeni bir İşçi Partisi kuruldu. İşçi Partisi'nin antiemperyalist bir programı vardır.

Köylülerin durumunda bir değişiklik yoktur; gene topraksızdırlar, gene sefalet içindedirler.

Filipin'in özgürlüğü için savaşan yeni örgütler arasında en aktifi Milliyetçi Gençlik Hareketi'dir. Mücadeleci üniversite öğrencileriyle işçi ve köylü gençliği bu hareket içinde birleşmiştir. 1964'te kurulan bu örgüt, İşçi Partisi'yle birlikte, birçok antiemperyalist gösteri düzenlemiş, Filipin'deki askerî üslerin Vietnam'ın bombalanması için kulanılmasına karşı çıkmıştır.

1965 başkanlık seçimi kampanyası bağımsız bir millî politikanın zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Liberal Parti'nin adayı Macapagal ile Milliyetçi Parti'nin adayı Ferdinan Marcos, Amerikan çevrelerinin desteğini sağlamanın kavgasını yapmaktan öte, bir çıkar yol gösterememişlerdir.

Bu şartlar içinde Filipin'in gerçek yurtseverleri, antiemperyalist bir program üzerinde, işçilerinin, köylülerin, aydınların, millî burjuvazinin kuracağı bir cepheyi gerçekleştirmek için yollar aramaktadırlar.

Filipin demokrasisinin bu kısa hikâyesinin bütün Türkler için son derece öğretici olduğunu sanıyoruz.

GÜLRİZ SURURİ

ASAF ÇİYİLTEPE

YILDIZ KENTER

Özel Tiyatrolarımızın Sorunları

ANT bundan sonra, okurlarına sık sık çeşitli sanat, edebiyat meseleleri hakkında yapılmış soruşturmalar sunacaktır.

İlk soruşturmamızı özel tiyatrolar içinde özel bir önemi olan dört topluluğun yönetmenleri ve en önde gelen temsilcileriyle yaptık. En zor şartlar içinde en ilgi çekici oyunları sunmaya devam eden bu toplulukların "Özel tiyatroların başlıca meseleleri sizce nelerdir?" sorumuza verdikleri cevapları, -alfabetik sıraya göre- aşağıda bulacaksınız.

ASAF ÇİYİLTEPE

(Ankara Sanat Tiyatrosu)

■ *Özel tiyatroyu para kazanmak için yapanlar halkı istismar ediyorlar*

SORUNUZA fazlaca edebiyat yapmadan şu şekilde cevap verilebilir:

a) Özel Tiyatroyu para kazanmak için yapanlar vardır. Onlar için mesele yeterince para kazanamamaktır. Bunun için vergi, damga resmi, eğlence rüsumu vb. gibisinden bir sürü neden sıralanıp özel tiyatrolar halkın karşısında acınacak duruma sokulurlar. Aslında sorun bu değildir. Sırası geldiğinde - özellikle mevsim sonlarında - bütün kadrolarını dağıtıp ertesi mevsim başında daha ucuz elemanları alarak dümenlerini döndürmek yolunda olan zevatın kendilerini acındırarak vergi vb. ödemelerden kurtulmak istemeleri halkı istismar etmekten başka birşey değildir.

b) Özel Tiyatroyu ilerideki güçlü Türk Tiyatrosu'nun hazırlanması için bir araç olarak kullananlar, bu yönetimden vergilerin azaltılmasını istemek gibi bir saflığın ardında değildir. Hattâ giderek bu vergilerin daha da ağırlaştırılacağını bilmektedirler.

c) Belli büyük isimlerin sürüklediği özel tiyatrolarda, büyükler sahneden çıktığı zaman söylenilenleri anlamak bir hüner işi olmuştur. Basının göklere çıkardığı oyunlarda bile durum böyledir.

d) Stajyer namı altında gece gündüz işe kakılan gençlere verilen ücretler 150 - 300 TL. arasındadır.

e) İş Kanunu, Özel Tiyatrolarda adı hiç duyulmamış bir kavram olarak kalacaktır. Fazla mesai, ücretli hafta tatili, Bayram yövmiyeleri, ücretli senelik izin dertli patronların aklına nedense gelmiyen nesnelerdir.

f) Yaz turnelerine garip kombinezonlarla çıkan bazı özel tiyatrolar mensuplarının sigorta haklarını hiçe saymaktadır.

g) Bazı özel tiyatrolar mevsim sonunda işlerini tatil ederek, sanatçıların açıkta kalmasına sebep olmaktadır.

Bütün bu göz çıkaran gerçeklere rağmen sanatçılıklarına ve ne de sosyalistliklerine toz kondurmıyan aslanların içyüzleri ile kelâmları arasındaki mizahı duyanlar ve okuyanlar kolaylıkla anlamaktadır.

YILDIZ KENTER

(Kent Oyuncuları)

■ *Devletin ilgisizliği yüzünden özel tiyatrolar kalite tutturamamaktadır*

ÖZEL tiyatroların meselelerini, kısaca, birbirine çok bağlı iki bölümde toplayabiliriz.

Birincisi tiyatronun tutumu, repertuarı, icra seviyesi. Özel tiyatrolar bu konularda, aşağıda ikinci bölüme giren meseleler yüzünden, gereken ölçüyü, kaliteyi, bütün iyi niyetli çabalarına rağmen tutturamamaktadırlar.

İkinci önemli dertleri de, devletin ilgisizliği yüzünden, özel tiyatroların içinde çırpındıkları her türlü maddi yetersizlik, yersizlik, elemansızlık, hayli yekun tutan çeşitli vergiler... Bir tiyatronun tutumunu, repertuarında yer alan oyunların nitelikleri belirler. Ben her tür oyunun tiyatroda yeri olduğuna inanıyorum. Yeter ki dil, fikir, ilericilik, uyarıcılık, eğiticilik ve - tabii - eğlendiricilik unsurlarını ustaca, dürüstçe kullanarak tiyatro sanatına ve seyircisine hizmet etmiş olsun. Tiyatronun tek açıdan görülmesine ve popüler tahriklerin ayağında top olmasına karşıyım.

Ne var ki özel tiyatrolar repertuar düzenlerken, seçecekleri oyunlarda çok daha başka özellikler de aramak zorunda kalmaktadırlar. Bazan bir tek dekor bile yıkım olabildiği için üç dekorlu kaliteli bir oyun, sırf bu yüzden, istemiye istemiye bir kenara itilebiliyor. Çünki ne keseleri, ne yerleri, ne de teknik imkânları yeterlidir böyle oyunları oynamaya.

Gene meselâ herhangi bir oyunun kişileri altının, yedinin üstündeyse ya oynanmaz, ya da zorlama bir kadroyla hemen vasatın altına düşüveren bir icrayla oynanır.

Oyuncu, yönetici, kısaca, tiyatro adamı yetiştiren kurumlarımız yetersiz. Belli bir eğitimden geçmiş oyuncuların oynayacağı kaliteli bir takım oyununa, pek az tiyatroda, pek ender rastlanır. Özel tiyatroların hemen hepsi, herkesin şikâyetçi olduğu, star sistemiyle ayakta durur. Bunun sebebini biraz da kaliteli oyunların hayli az yazıldığı memleketimizde, ilginin gayri ihtiyari oyuncuya yönelmesinde aramak gerek.

GÜLRİZ SURURİ

(Gülriz Sururi - Engin Cezzar Topluluğu)

■ *Özel tiyatroların imkânsızlıklar içinde en iyi oyunları vermesi bir mucizedir...*

ÖZEL tiyatroların her meselesi «başlıca» olacak ki, hangisinden başlayacağımı bilemedim. En iyisi kendi tiyatromuzun en önemli meselesinden başlayayım, yani bina meselesi. Evet, bugün on beş özel topluluğu olan İstanbul'umuzun ikiden fazla tiyatro niteliği taşıyan binası yok. Çoğumuz derme çatma yerlerde, örneğin sinemadan, pavyondan, apartman katından bozma yerlerde tiyatro yapmaya uğraşıyoruz. Bazılarımız bu tiyatro salonlarını bile bulamıyor, ve başka tiyatroların saatlerini paylaşmak zorunda kalıyor. Ve bu her bakımdan imkânsız yerlere inanıl-

ULVİ URAZ

maz rakamlar ödüyoruz. İstanbul'daki özel tiyatro düzeninde oyununuz çok seyirci bulur, yani iyi iş yaparsa, en fazla hisseyi bina sahibi alacaktır. Oyun hiç iş yapmasa gene bina sahibi alacaktır, çünkü kârdan başka hiçbir şeyi paylaşmaz sizinle.

Beri yanda rüsum, yani eğlence resmi denilen, hâlâ neden tiyatrolara uygulandığını bir türlü anlayamadığım o garip vergi. Satmadığınız biletin rüsumunu ödersenız belediyeye peşin peşin. Ardından prodüksüyon, reklâm masrafları, kadro, kadronun vergisi, sigortası, tasarruf bonosu, telif hakkı, sonunda kapıdan kesilen on liralık biletten piyesler iş yapar da bir lirası size kalırsa, onun da liraların çokluğuna göre kazanç vergisini ödeyiverirsiniz martta, olur biter.

İşin tuhafı, bütün bu imkânsızlıklarla savaşan özel tiyatrolar en iyi, en olumlu tiyatroyu seyrettirirler İstanbul'lulara, hiç değilse üç, dört tanesi. Bu nasıl olur, bilinmez. Mucize diyorum ben, çünkü Türkiye'de sanatçının koşulları inanılmaz bir halde. Sanırım, yukarda saydığım on beş özel topluluğu, bir ikisi dışında yönetenler oyuncu, yani emekçi. Başta onlar olmak üzere oyuncusu, teknisyeni, bugüne kadar gördüğümce hep olağanüstü güç harcamak zorunda kaldılar Türkiye'de. Neden? Çünkü bina yetersiz, oynamak için her gün savaşmanız lâzım. Çünkü vergiler ağır, ödemek için çok kazanmanız lâzım. Kazanmak için... Hayır. Gönlümce oyunlar oynamak için kurdum ben tiyatromu, derseniz işte böyle arasıra soruşturmalara cevap verir, neşelenirsiniz.

ULVİ URAZ

(Ulvi Uraz Tiyatrosu)

■ *Hiçbir olanak tanınmadığı için özel tiyatrolar tümden meseledir*

ÖZEL tiyatroların başlıca meseleleri nelerdir sorusuna en kısa karşılık: özel tiyatrolar tümden meseledir diye başlamakla olur. Nedeni açık. Özel tiyatro yapılması için hiçbir olanak tanınmamış ki ülkemizde. Bir iki kararname, nizamname, var, imparatorluktan kalma... Kumarhanelere, meyhanelere, akla gelen bütün hanelere uygulanan... İşte onlar özel tiyatrolara da uygulanıveriyor. İş dalı bölümünde de hamamcılarla bir araya koymuşlar. Bu durumda iş mesele olmaktan biraz daha öte değil mi?

Tiyatro tiyatro olarak görünmeyince sorunlarını ikiyüz kelimeye sığdırmak çok zor. Ama yine de ilk akla gelenlere değinelim. Bağımsız olarak yönetebileceğiniz tiyatro binası hemen yok gibidir. Buna karşılık ödenen yedi-sekiz aylık kira 100-300 Bin Lira arasındadır. O «*türlü çeşitli*» vergiler üzerinizdedir. Gerekçesi genel tiyatrolar için hazırlanan 5444 sayılı Devlet Tiyatrosu Kanunu'nun 13-14. maddeleri özel tiyatrolara da uygulanması gerekliyken, hiçbir sorumlu buna yanaşmayı düşünmemektedir. Nüfus kâğıdı, resim vererek - *parmak izinden kurtulduk* - oynamak için polis izni alan, pazarları açık olması gerekli yer olduğu için belediyeye «*pazar izni*» vergisi veren kurumlardır özel tiyatrolar. Bunlara karşı yine de özel tiyatrolar var, denir. Bu varoluş ülkemizin zorunlu gelişmesi içinde, geldiği yeri gelişme sayarak bu kabullenişin içinde özel tiyatrolarımızın da varoluşudur. Oysa tiyatronun gelişmesini kolaylaştıracak, hızlandıracak hiçbir olanak yoktur.

Dün, dünya ölçüsünde ün yapacak sanatçılarımız yokolmuşlardır. Bugün, çok sanatçı sigortasızdır, sendikası da yoktur. Doğal sonucu olarak toplu sözleşmesi de yoktur. Sanatçı da, tabii vatandaş olduğu için, her vatandaş gibi yarınından güvensizdir.

Bunlardan başka, ülkenin koşulları gereği olarak çalışan, biraz öne çıkan oyuncu, sahneye koyucu, işini gereğince yapacağı, sanatında yaptığı yatırımı toplıyacağı sırada işveren-yönetici durmuna geçmek zorunda kalır. Sermayesi geride bıraktığı yıllar ve halkın sevgisidir. Kendini bitirmekten kendini aşmıya vakit kalmaz.

Özel tiyatroları halk tutar, halkla gitmek için büyük tiyatro binasına, ucuz bilete gitmek zorunludur. Oysa biletler on kâğıttır. Millî gelirin dağılımı ortada dururken, zamlar birbirini kovalarken halk nasıl tiyatroya gelir, tiyatro nasıl halka gider?

Bu zorunluluklar tiyatrolar arası sanat yarışmasını da ortadan kaldırır. Yarışma, varolma kötü anlamda ticarete, dedikoduya, birbirini batırma savaşına döner. Oysa savaşacakları kendilerinin tamamen dışında kalan, onlara bu koşulları hazırlayan ve onları hiçe sayanlardır. Bu durumdan yararlananlar, sanatçıların dışında sanatçılara yol gösterenler de çoktur. Anayasayı, kanunları hiçe sayan, kendilerini saydıklarımızın üstünde gören kuvvetler de vardır özel tiyatrolarımızın karşısında.

Sanatın ve sanatçının takdiri de lâftan öteye geçmez.., Atatürk'ün ölüm gününde tiyatroların vitrinlerindeki sanatçı resimleri, acı günü sulandırır anlayışından, resmi çevrelerce siyah bezlerle örtülüdür.

Artık bir şey yazmıyayım. Kısacası az gelişmiş ülkemizde, kavanoz çocuğu gibidir özel tiyatrolarımız.

Sade ve Sadizm Üzerine

Attilâ TOKATLI

«SADİZM», «sadist», «sadik» sözcükleri bizde öteden beri, daha çok patoloji alanına giren olayları dile getirmek için kullanılagelmiştir. Oysa «sadizm» sözcüğü, belirli bir ahlâk anlayışını ve bir hayat felsefesini de dile getirir. Her üç kelimenin kökünde, 18. yüzyılda yaşamış bir Fransız asilzadesinin, Sade Markisi (Marquis de Sade)'nin ismi yatmaktadır. Kimdir Sade? Kitapları şu son zamanlara kadar kendi ülkesinde bile yasaklanmış; ismi, bazıları tarafından en ürkütücü sapıklıkların, bazıları tarafından da «insanın hürleşmesi»nin sembolü olarak kabul edilmiş bir büyük yazar.. Bugünlerde Fransa'da, Sade'in iade-i itibarı için hararetli bir kampanya açılmış bulunmaktadır. Ve hiç şüphe yok ki, bu kampanya çok geçmeden, bir moda hâlinde Türkiye'ye de ulaşmakta gecikmeyecektir. Bu bakımdan, Sade'in kimliği hakkında, basit ve bir ilk-yanaşma niteliğinde de olsa, bilgi edinmek, özellikle bir takım kaba önyargıları bertaraf etmek için, şarttır.

BURJUVALAR tarafından bir «ahlâk ve erdem düşmanı» olarak tanıtılan Sade, bugün hayranları tarafından bir «devrimci», ve hattâ «sosyalizmin öncülüğünü yapmış bir düşünür» diye sunulmaktadır. Oysa öyle görünüyor ki Sade, kitaplarındaki «yıkıcı» potansiyele rağmen, ne bir «ahlâk ve erdem düşmanı»dır, ne de bir «devrimci»; Sade, bir «sapıklık havârisi»dir.. Şu anlamda: İnsanoğlu, dört bir yandan üzerine yüklenen tabu'ların baskısı altındadır. Bunların başında da, «ahlâk» ve «erdem» tabuları gelmektedir. Oysa insan, «hürleşmek» için, önce bu tabuları devirmek zorundadır. Öyleyse, bu tabuların saltanatından çıkarı olanların «sapıklık» diye adlandırdığı eylemlere, sakınmadan ve ölçüsüzce kendini adamalıdır..

Léopold Ducloux, Nouvelle Critique'in Aralık - Ocak 1966/67 sayısında yayınladığı bir incelemede, Sade'ın hem bir feodal, hem de bir hürriyetçi olduğu noktası üzerinde ısrarla durmaktadır. Ve demeye getirmektedir ki, burjuvaların iktidara geçtiği bir çağda, feodallerin hürriyetçi olması tabiidir. Nitekim, Sade'ın roman dünyasında daha çok kudretli asillerin ağzından dile gelen bu «hürriyetçilik», bir takım insanların «hür» olabilmesi için başka bir takım insanların «cinsel zevk nesnesi» hâline gelip bir çeşit «mal» veya «esir» olmasını gerektiren bir belirlenim içinde tezahür ediyor.

İŞTE bu açıdandır ki, bazı yazarlar, Sade'ın hayali evreni ile nazi temerküz kamplarının trajik gerçeği arasındaki benzerlikten davranarak, Sade'ı, Hitler'in bir öncüsü şeklinde göreceklerdir. Ama bu görüş, L. Ducloux'nun haklı olarak belirttiği gibi, çok önemli bir temel ayırımı hesaba katmamaktadır: «Nazi, emre uyarak işkence eder, ve öldürürken ya da can yakarken aldığı zevk, arızi ve fazladan bir zevktir; çünkü nazinin ilk hedefi, zevk almak değil, verilen emri yerine getirmektir».. «Marki'yi suçlayanların görmek istemedikleri şey, Sade felsefesinin hürriyet kavramından davranan bir düşünce» olduğu ve asıl anlamını da, insanları «putlarından kurtulmağa yönelten bu bükülmez irade»de bulduğudur.

EVET: Sade, «bükülmez bir irade»yle, insanı değiştirmek istemiştir; ve bu isteğinde onu haksız bulmak imkânsızdır.. Ama Sade, dünyayı değiştirmeksizin insanı değiştirmek istemiştir; bu da imkânsızdır..

KISACA: Adaletsiz bir dünyada hürleşmek (Sade'ın dilinde, «her istediğini yapabilmek»), ancak başkasına zarar vermek şartıyla mümkün olur. Ve böylece kişisel planda kalan hürriyet, bir dehşet ve ölüm dünyasına da açılabilir. Ve nihayet, böyle bir hürriyetten bir ışık saçılsa bile, «bu ışık, karanlıklar içinde erimeğe mahkûmdur».

MUHALEFET NASIL OLUR, GÖRSÜNLER!

GEÇTİĞİMİZ hafta Millet Meclisi'nde kesin şeklini alan 1967 Bütçesi ve bütçe üzerindeki son görüşmeler, Türk basınının ele aldığı başlıca konu oldu. Ayrıca, hükümetin getirmekte olduğu terör tedbirleri şiddetle eleştirildi, DİSK ile Türk İş arasındaki polemik üzerinde de çeşitli görüşler ileri sürüldü.

Bütçe görüşmelerini genel bir değerlendirmeye tâbi tutan Abdi İpekçi, muhalefet partilerinin üzerinde birleştikleri konuları Milliyet'te şöyle özetledi:

«1 Bütçe açığını kapatmak için başvurulan tedbirler, sosyal adalete aykırı olmuştur.

FALİH RIFKI'NIN ŞEREFİ!

Dünya bağımlaşma çağındadır. Bunun şerefle haysiyetle yok. Yalnız hesapla kitapla ilgisi var. Ne aldanmak, ne aldatmak!

Yediğimiz ekmekte kendi kendimize yetiyor muyuz? Hayır. Jet ve motor ve atom yapabiliyor muyuz? Hayır. Şu koskocaman tarım ülkesinde buğday yardımı istemek haysiyetimize dokunmuyor da, Batı Almanya gibi, İngiltere gibi, İtalya gibi kader birliği ettiğimiz Amerika'ya karşı antlaşma ve sözleşme gereklerini yerine getirmekliğimiz mi şerefsizlik?

Haydi oradan bolşevik zade komünist!

Falih Rıfkı Atay
(Dünya - 1.3.1967)

2 Hükümetin komünizmle mücadele gerekçesiyle hazırladığı Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu, hürriyetleri kısıtlayacak tedbirler getirmektedir.

Beliren aksaklıkları düzeltmek için henüz çok geç kalınmış sayılmaz. Temel Haklar ve Hürriyetler Kanunu'ndan vazgeçilip bunun yerine aşırı akımlarla mücadeleyi sosyal ve iktisadi alanda alınacak tedbirlerle yürütme politikası benimsenebilir.»

Cumhuriyet'te Ecvet Güresin, özellikle bütçe görüşmelerinde CHP'nin durumunu ele alarak ana muhalefet partisinin milletvekillerini şöyle eleştirdi: **«CHP teşkilâtı ne düşünür bilmem ama, ön seçimle listelere soktukları parlamento üyelerinin çoğu bütçe konuşmalarında yalnız bilgisizliğin değil, aynı zamanda çirkin politikacı tipinin de örnek[illegible] vermişlerdir. Doğrusunu isterseniz, şimdi iktidar değil, 3-4 yıl önceki muhalefet devresinde de ayağının tozu ile gelen AP sözcüleri böyle komik duruma düşmemişlerdir.»**

Güresin hükümetin getirmekte olduğu terör tedbirleri konusunda da şunları yazıyordu:

«Bütün baskı kanunları, önce demokratik hayatın tabii gürültüsünden hoşlanmayanlara oh çektirecek kadar sessizlik getirir. Ancak tecrübe ile görülmüştür ki, sessizlik geçicidir, daha doğrusu aldatıcıdır. *Bu bir fâsid dairedir,* içine bir kere girilince demokratik düzene veda etmeden çıkmak pek güçtür; hattâ imkânsızdır.»

Akşam'ın Yorum'unda ise, muhalefet partilerine iktidar adına verilen cevaplar şöyle değerlendirildi: **«Üzüntüyle ifade etmek gerekir ki, beş muhalefet partisinin temelde birleştikleri tenkitler karşısında iktidar sözcülerinin demagojiden öteye verdikleri inandırıcı bir cevap olmamıştır.»**

İhanet!

TİP lideri Aybar'ın Meclis'te ikili anlaşmaların kime karşı olduğunu sorması üzerine AP milletvekillerinin **«Kime karşı olacak, size karşı!»** diye cevaplandırmalarını Cumhuriyet'te İlhan Selçuk bir ihanetin itirafı olarak şöyle yorumladı:

«Bu olay 27 Şubat 1967 günü Büyük Millet Meclisi'nde zabıtalara geçmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde iktidar partisi milletvekilleri, bir yabancı devletle imzalan*mış anlaşmanın gene* Büyük Millet Meclisi'nde grupu olan bir Türk siyasi partisine karşı olduğunu ilân etmekten çekinmiyorlar. Bu olaylar yüz kızartacak bir ihanet dalgasının nerelere kadar vardığını anlatmak bakımından yararlıdır.»

Çetin Altan Akşam'da AP iktidarının, baskı tedbirlerinden sonra muhalefetin ne şekil alacağını şöyle açıklıyordu:

«Bu son uyarmaların ne demek olduğunu çok kısa bir tarihte cehenneme düşmüş gibi anlayacaklardır. Biz muhalefetin bu biçimini Demirel'e tattırmadık, tattırmak da istemezdik... Onu bugüne kadar sistem ve bilim açısından fikir olarak sıkıştırdık... Bugün söz konusu olan özgürlüktür. Ve böyle bir mücadele Demirel'i kabarası kopmuş topaca çevirecektir. Demirel bir an önce getirsin baskı kanunlarını... bir an önce... O kanunlar gölgesinde muhalefetin aldığı tarzı görünce yolmak için koparacak saç bulamadığından başının saçsızlığına yanacaktır.»

Buna karşılık, iktidar basını, bütçe görüşmelerini, terör tedbirlerinin hedeflerini tesbit etmek bakımından yararlı buluyor ve Haber Gazetesi başyazısında safları şöyle tesbit ediyordu:

«TBMM çatısı altında yasama görevi yapan partilerin bu bütçe müzakereleri dolayısıyla demokratik rejim ve temel hak ve hürriyetler bahsinde birlik ve beraberlik içinde oluşları, istikbâl bakımından vatandaşı sevindirmiş, ferahlandırmıştır. Yine bu bütçe müzakereleri sırasında TİP'in ve CHP içinde yuvalanmış solcu takımının istikbali de açık seçik belirmiştir. Temel hak ve hürriyetleri aşırı solun tasallutundan korumak azminde olanlar bir yana, ihtilâlci soyalizm taraftarı olanlar bir yana!»

Sağcı basının saldırıları, İnönü'yü komünistleri himaye etmekle suçlamağa kadar vardırıldı. Bâbıâlide Sabah Gazetesi'nde M. Nezihi, İnönü'nün bütçe konuşmasını ele alarak şunları yazıyordu: **«CHP Lideri komünistleri alenen himaye etmekte ve onları müdafaa için trajik konuşmalar yapmayı bile göze almaktadır. Bugün memleketin çeşitli yerlerinde başgösteren komünist tahrikleri bir tarafa, sadece kitapçı vitrinlerine göz gezirdmek ve TİP mensuplarıyla bir kısım CHP'lilerin konuşmalarını dinlemek b[illegible] tehlikenin vehametini açık bir şekilde gösterirken, İnönü'nün bunu küçümseme gayreti, komünistleri himaye etmek kasdından başka bir mâna taşır mı?»**

İftira!

Türk İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu suçlama gayretleri devrimci basında tepkiyle karşılandı. Cumhuriyet'te İlhan Selçuk, Tunç'un **«İşçilerde sınıf şuuru değil, milli şuur yaratılmalıdır»** şeklindeki sözlerini alarak **«Bay Halil Tunç, işçilerde sınıf şuuru yaratılmasını istemeyen bir sendikacıdır, demek... Biz Türk-İş yöneticilerini canı gönülden alkışlayabilirdik... gerçekten milli şuurun uyanması için gayret gösterselerdi, yabancı kumpanyaların yurdu sömürmesine karşı çıksalardı, Amerikan güdümünden kurtulma': yolunda canlı bir akımın ve ruhun Türk işçisi arasında temsilcisi olabilselerdi...»**

Bâbıâlide Sabah Gazetesi, Tunç'un suçlamalarını fırsat sayarak bunu TİP'in kapatılması için yeni bir gerekçe olarak yorumladı: **«TİP, Kızıl Çin'de Mao'nun talebelere yaptırdığı kültür ihtilâlini Türkiye'de işçilere yaptırmak istemektedir. Zaten Meclis'te bir partinin komünist propagandası yaptığını ileri sürerek kapatılmasını isteyen milletvekilleri de bu noktalardan hareket etmektedirler. Türk İş Sekreteri'nin suçlaması vahimdir. Mao ile fikir ve fiil birliği suçtur!»**

haftanın karikatürü

Politikacının Maceraları

YAZISIZ

Turhan Selçuk — Milliyet

Okuma Yazma Kampanyası!

GÜLPERİ YAZIYOR: Milli Eğitim Bakanlığı Teknik Öğretim Müsteşar Yardımcısı eski milletvekillerinden Aliye Coşkun (Temuçin), eğitimci kadınlardan Belkis Balkas, Bakanın eşi Bn. Dengiz, AP İstanbul milletvekili Mehmet Yardımcı'nın eşi Kebuter Yardımcı ve güzel doktor Dâna Noyan'ı başarılı bir beşgen olarak selâmlıyor arkadaşları. Bn. Demirel'in başkanlığındaki komite çalışmaları iyi sonuçladı. Halkevleri haftasında açılan okuma yazma kampanyası için hayli gelir sağladılar. Büyük Ankara Oteli'ndeki çayda İstanbul ve Ankara Olgunlaşma Enstitülerinin Ortak defilesi vardı. Nurinisa Şimşek çok güzel modellerle gelmiş Ankara'ya, elbiseleri de mankenleri de çok alkışlandı... Mankenler arasında yine Çağla Kurtuluş göze çarpıyordu. Geçenlerde evlenen Fatoş Ataş da güzelliği ve zarifliği ile çok alkışlandı. Mor kadife üzerine gümüşle işlenmiş nefis bir tuvalet Anadolu adını taşıyordu, hayranlıkla alkışlanıyordu. Lale Devri adını taşıyan tuvalet Lale Devrine dönüştü gerçekten...

AKŞAM GAZETESİ
(2 Mart 1967)

ANT • Haftalık Siyasî Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL • Tel.: 27 81 09 • Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ • Ankara Temsilcisi: MEHMED KEMAL, Tel: 12 58 66 • Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI • Klişe: ZEKİ ÜNOĞLU • Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira • İlân: Santimi 25 Lira, yayın ilânları %20 indirimlidir. • 5 santimlik kutu yayın ilânları en az dört sayı yayınlanmak şartıyla 50 Lira'dır.